

2009 vasario 28

ISSN 1392-6098

Nr. 4 / 316

Lietuvos
Katalikų Bažnyčios
informacijos centro
leidinys

Bažnyčios žinios

Popiežiaus katechezės

Benediktas XVI	
AŠTUONIOLIKTOJI KATECHEZĖ APIE PAULIŲ: LAIŠKŲ KOLOSIEČIAMS IR EFEZIEČIAMS TEOLOGIJA	2
DEVYNIOLIKTOJI KATECHEZĖ APIE PAULIŲ: PASTORACINIAI LAIŠKAI	4
DVIDEŠIMTOJI KATECHEZĖ APIE PAULIŲ: ŠV. PAULIAUS KANKINYSTĖ IR PALIKIMAS	5

Bažnyčia Lietuvoje

Paminėta Pasaulinė ligonių diena	8
Iškilingai paminėtas Vilniaus arkikatedros bazilikos atšventinimo dvidešimtmetis	10
Lietuvos <i>Caritas</i> iniciatyvos	11
Kauno arkivyskupijos <i>Caritas</i> metinė konferencija	12
Evangelizacinė šventė Iglulos bažnyčioje	14

Homilijos

KŪNO ŠVENTYKLA	
III gavėnios sekmadienis (B)	16
MEILĖ IR BAUSMĖ	
IV gavėnios sekmadienis (B)	17

Straipsniai

Ignace de la Potterie SJ	
KUNIGIŠKOJO CELIBATO BIBLINIS PAMATAS	18

Bažnyčia pasaulyje

Popiežius pabrėžė Vatikano valstybės reikšmę	24
Minėti Galilėjaus nuopelnai	24
Charleso Darwino 200 metų sukaktis	24

Benediktas XVI

Aštuonioliktoji katechezė apie Paulių: laiškų kolosiečiams ir efeziečiams teologija

2009 m. sausio 14 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Tarp Pauliaus laiškų yra du – Laiškas kolosiečiams ir Laiškas efeziečiams, – kuriuos tam tikru mastu galima laikyti laiškais dvyniais. Ir vienas, ir kitas išsiskiria tik jiems būdinga kalbėsena, ir buvo suskaičiuota, kad daugiau negu trečdalį Laiško kolosiečiams žodžių galima atrasti Laiške efeziečiams. Pavyzdžiui, Laiške kolosiečiams kviečiama: „Su dėkinga širdimi giedokite Dievui psalmes, himnus ir dvasines giesmes“ (Kol 3, 16), tą patį daryti raginama ir Laiške efeziečiams: „Kalbėkitės psalmių, himnų ir dvasinių giesmių žodžiais, giedokite ir šlovinkite savo širdyse Viešpatį“ (Ef 5, 19). Galėtume šiuos žodžius apmąstyti: širdimi ir balsu turėtume giedoti psalmes ir himnus, kad susivienytume su visos Naujojo ir Senojo Testamento Bažnyčios maldos tradicija ir per tai išmoktume būti vieni su kitais ir su Dievu. Be to, abiejuose laiškuose aptinkamas vadinamasis „namų kodeksas“, kurio nėra kituose Pauliaus laiškuose, t. y. rekomendacijos sutuoktiniams, tėvams ir vaikams, šeimininkams ir vergams (plg. Kol 3, 18–4, 1 ir Ef 5, 22–6, 9).

Dar svarbiau yra konstatuoti, kad tik šiuose laiškuose paliudijamas Kristui suteiktas titulas „galva“, *kephale*. Šis titulas taikomas dviem plotmėmis. Pirmąja prasme Kristus suvokiamas kaip Bažnyčios Galva (plg. Kol 2, 18–19 ir Ef 4, 15–16). Tai reiškia du dalykus: pirmiausia tai, kad jis yra valdytojas, vadovas, atsakingasis, vadovaujantis bendruomenėje kaip jos vadovas bei Viešpats (plg. Kol 1, 18: „Jis yra Kūno – Bažnyčios Galva“), o antra, jis yra kaip galva, aprūpinanti ir gaivinanti visus kūno narius, kuriems vadovauja (pasak Kol 2, 19, būtina laikytis „vienybės su Galva, iš kurios visas kūnas sąnariais ir gyslomis aprūpinamas bei jungiamas vienybėn“): tad ji ne tik įsakinėja, bet ir organiškai su mumis susijusi, yra ta, iš kurios kyla jėga teisingai elgtis.

Abiem atvejais Bažnyčia laikoma pavaldžia Kristui – tiek kaip klūstanti aukštesnėms gairėms, Dešimčiai įsakymų, tiek kaip gaunanti iš jo visą gaivinamą poveikį. Jo įsakymai yra ne žodžiai ar nurodymai, bet iš jo kylanti ir mums padedančios gaivinamos jėgos.

Ši idėja ypač plėtojama Laiške efeziečiams, kur, užuot kildinus Bažnyčios tarnybas iš Šventosios Dvasios (kaip 1 Kor 12), laikomasi nuomonės, kad jos sutei-

kiamos prisikėlusio Kristaus: „Tai jis paskyrė vienus apaštalais, kitus pranašais, evangelistais, ganytojais ir mokytojais“ (4, 11). Ir „iš jo visas kūnas, suderintas ir stipriai sujungtas įvairiais ryšiais, <...> auga ir save patį stato meilėje“ (4, 16). Juk Kristus trokšta padaryti „sau garbingą Bažnyčią, neturinčią jokios dėmės nei raukšlės, nei nieko tokio, bet šventą ir nesuteptą“ (5, 27). Taip mums pasakoma, kad jėga, kuria jis Bažnyčią statydina, veda bei kreipia ją teisinga linkme, yra būtent jo meilė.

Tad pirmutinė reikšmė yra Kristus – Bažnyčios Galva, tiek turint omenyje vadovavimą, tiek pirmiausia įkvėpimą bei organišką gyvybės teikimą savo meilės galia. Antrąja prasme Kristus laikomas ne tik Bažnyčios Galva, bet ir dangiškųjų galybių ir viso kosmoso Galva. Laiške kolosiečiams rašoma: „Jis nuginklavo kunigaikštystes ir valdžias, viešai jas pažemindamas ir jame švėsdamas pergalę prieš jas“ (2, 15). Panašiai Laiške efeziečiams sakoma, kad Dievas, prikeldamas Kristų, pasodino jį „aukščiau už visas kunigaikštystes, valdžias, galybes, viešpatystes ir už kiekvieną vardą, tariamą ne tik šiame, bet ir būsimajame pasaulyje“ (1, 21). Šiais žodžiais abiejuose laiškuose mums pranešama itin teigiama ir vaisinga žinia: Kristui nereikia baimintis kokio nors konkurento, nes jis aukštesnis už bet kurią galybę, ketinančią pažeminti žmogų. Tik jis mus „pamilo“ ir „atidavė už mus save“ (Ef 5, 2). Todėl, būdami susivieniję su Kristumi, neturime bijoti jokio priešo ir pavojaus; tačiau tai taip pat reiškia, jog būtina jo laikytis tvirtai, nepaleisti jo rankos!

Pagonių pasauliui, tikėjusiam, kad pasaulis kupinas dvasių, nuo kurių būtina gintis, skelbimas, jog vienintelis nugalėtojas yra Kristus ir tam, kuris su Kristumi, nieko nereikia bijoti, atrodė kaip tikras išlaisvinimas. Tas pat taikytina šiandienei pagonijai, nes ir dabartiniai panašių ideologijų sekėjai laiko pasaulį esant kupiną pavojingų galybių. Jiems skelbtina, kad Kristus yra nugalėtojas, idant tas, kuris yra su Kristumi ir lieka su juo susivienijęs, nieko nebijotų. Mano nuomone, tai svarbu ir mums norint įveikti visas baimes, nes aukščiau visų viešpatysčių yra tikrasis pasaulio Viešpats.

Jam pavaldus ir jo kaip Galvos vienijamas net ir visas kosmosas. Gerai žinomi Laiško efeziečiams žodžiai, kur kalbama apie Dievo planą „visa, kas yra danguje ir žemėje, iš naujo suvienyti Kristuje tartum galvoje“ (Ef 1, 10). Panašiai parašyta Laiške kolosiečiams: „Jame sukurta visa, kas yra danguje ir žemėje, kas regima ir neregima“ (1, 16); ir Dievas panorėjo „per jį sutaikinti visa, kas yra žemėje ir danguje“, „darydamas jo kryžiaus krauju taiką“ (1, 20). Tad didžiulis materialusis pasaulis ir ši nedidelė mūsų Žemės istorijos tikrovė,

žmonių pasaulis, nėra kiekvienas sau: visa yra suvienyta Kristuje. Jis yra kosmoso Galva: kosmosas irgi yra jo sukurtas, sukurtas mums, jei tik esame su juo susivieniję. Tai protingas ir personalistinis požiūris į visatą. Net pasakyčiau: visuotinesnio požiūrio už šį neįmanoma apmesti, o jis priskirtinas vien prisikėlusiam Kristui. Kristus yra *Pantokrator*, kuriam visa pavaldū: mintis krypsta į Kristų „Visavaldį“, bizantinių bažnyčių apsidėse dažnai vaizduojamą sėdintį aukštai virš viso pasaulio ar net ant vaivorykštės, taip siekiant perteikti jo lygybę su Dievu, kurio dešinėje buvo pasodintas (plg. *Ef 1, 20; Kol 3, 1*), bei jo kaip žmogaus likimo valdovo neprilygtamą funkciją.

Tokią viziją gali turėti tik Bažnyčia – ne todėl, kad ji nederamai trokštų savintis tai, kas jai nepriklauso, bet kitokia dvejopa prasme: būtent Bažnyčia pripažįsta, kad Kristus tam tikru būdu didesnis negu ji, nes jo viešpatystės driekiasi ir už jos ribų, ir tikrai Bažnyčia paskirta būti Kristaus Kūnu, ne kosmosas. Visa tai reiškia, kad žemišką tikrovę turime traktuoti kaip teigiamą, nes ji suvienyta Kristuje, ir sykiu privalome pilnatviškai gyventi savo ypatinga bažnytine tapatybe, kuo labiausiai derančia su paties Kristaus tapatybe.

Abiem laiškam būdinga ir viena ypatinga sąvoka – „slėpinys“. Vienur kalbama apie Dievo „valios slėpinį“ (*Ef 1, 9*), kitur apie „Kristaus slėpinį“ (*Ef 3, 4; Kol 4, 3*) ar net apie Dievo slėpinį – „Kristų, kuriame slypi visi išminties ir pažinimo lobiai“ (*Kol 2, 2–3*). Šia sąvoka apibūdinamas nesuprantamas Dievo planas dėl žmogaus, tautų ir pasaulio likimo. Tokia kalbėsena abiejuose laiškuose pasakoma, jog Kristuje glūdi šio slėpinio pilnatvė. Būdami kartu su Kristumi, žinome, net protu ir negebėdami visko suvokti, kad esame „slėpinio“ branduolyje ir tiesos kelyje. Būtent jis visa savo esybe, o ne kažkuriuo vienu savo asmens aspektu ar kokiu nors vienu savo egzistencijos momentu, neša visą Dievo nesuprantamo išganomojo plano pilnatvę. Jame pavidalą įgyja tai, kas vadinama „daugeriopa Dievo išmintimi“ (*Ef 3, 10*), nes jame „kūniškai gyvena visa dievystės pilnatvė“ (*Kol 2, 9*). Tad nuo dabar nebeįmanoma kontemplanuoti bei garbinti Dievo palankumo, jo iškiliojo plano nesusitinkant su Kristaus asmeniu, kuriame tas „slėpinys“ tapo kūnu ir gali būti apčiuopiamai suvoktas. Taip pereinama prie „nesuvoikiamų Kristaus turtų“ (plg. *Ef 3, 8*), pranokstančių bet kurį žmogaus supratimą, kontemplanavimo. Nėra taip, kad Dievas būtų nepalikęs jokių savo pėdsakų, nes pats Kristus yra Dievo pėdsakas; tačiau kartu suvoikiamas šio slėpinio, pranokstančio „bet kokį žmogaus žinojimą“, „plotis ir ilgis, ir aukštis, ir gylis“ (*Ef 3, 18–19*). Grynai intelektinių kategorijų čia nepakanka; pripažįstant, jog daugelis dalykų yra anapus mūsų proto

gebėjimų, reikia pasitikėti ne tik proto, bet ir širdies nuolankia ir džiugia kontempliacija. Apskritai Bažnyčios tėvai mums sako, kad meilė daugiau suprantana negu vien protas.

Baigiant dar keli žodžiai apie jau anksčiau minėtą sąvoką, apie Bažnyčią kaip Kristaus nuotaką. Antrajame laiške korintiečiams apaštalas Paulius krikščionių bendruomenę palygino su sužadėtine taip apie tai rašydamas: „Aš pavyduliuju dėl jūsų Dievo pavydu. Mat aš jus sužadėdavau su vienu vyru, su Kristumi, ir turiu pas jį nuvesti jus kaip skaisčią mergelę“ (*2 Kor 11, 2*). Laiške efeziečiams šis įvaizdis plėtojamas bei patikslinama, kad Bažnyčia yra ne tik Kristaus sužadėtinė, bet ir tikra Kristaus nuotaka. Jis ją, taip sakant, užsikiuriavo ir padarė tai savo gyvybės sąskaita, anot teksto: „atidavė už ją save“ (*Ef 5, 25*). Kaip dar labiau galima paliudyti meilę? Be to, jis rūpinosi jos grožiu – ne tik gautuoju per krikštą, bet ir tuo, turinčiu kasdieniame gyvenime augti dėl nepriekaištingo moralinio elgesio, neturint „jokios dėmės nei raukšlės“ (plg. *Ef 5, 26–27*). Tai mus priartina prie krikščioniškosios santuokos bendrosios patirties; maža to, net neaišku, kas laiško autoriui yra pradinis taškas – Kristaus ir Bažnyčios santykis, kurio šviesoje žvelgtina į vyro ir moters ryšį, ar empirinė santuokinio ryšio duotybė, kurios šviesoje mąstyti Kristaus ir Bažnyčios santykis. Tačiau abu aspektai vienas kitą apšviečia: kas yra santuoka, sužinome turėdami prieš akis Kristaus ir Bažnyčios bendrystę, kaip Kristus su mumis susivienijęs, sužinome kontemplanuodami santuokos slėpinį. Bet kuriuo atveju mūsų aptariamas laiškas yra tartum tarp pranašo Ozėjo, aiškinusio Dievo ir jo tautos santykį kaip sudarytą santuoką (plg. *Oz 2, 4.16.24*), ir Apreiškimo Jonui regėtojo, eschatologinį Bažnyčios ir Avinėlio susitikimą nusakančio kaip džiugias ir tobulas vestuves (*Apr 19, 7–9; 21, 9*).

Dar daug reikėtų pasakyti, tačiau man atrodo, jog jau iš to, kas išdėstyta, galima suprasti, jog šie abu laišakai yra viena didelė katechezė, mokanti mus ne tik kaip būti geru krikščioniu, bet ir kaip tikrai tapti žmogumi. Imdami suvokti, kad kosmosas yra Kristaus pėdsakas, išmokstame tinkamo santykio su kosmosu, su visomis kosmoso išsaugojimo problemomis. Išmokstame žvelgti į jį su protu, tačiau meilės kupinu protu, nuolankiai ir pagarbiai, o šitai leidžia deramai elgtis. Turėdami prieš akis, kad Bažnyčia yra Kristaus Kūnas, kad save už ją atidavė pats Kristus, išmokstame gyventi su Kristumi abipuse meile – meile, suvienijančia mus su Dievu ir leidžiančia kitame įžvelgti Kristaus paveikslą, patį Kristų. Melskime Viešpatį, kad padėtų mums tinkamai medituoti Šventąjį Raštą, jo žodį, ir per tai išmokyti tikrai deramai gyventi.

Devynioliktoji katechezė apie Paulių: Pastoraciniai laišakai

2009 m. sausio 28 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Iš Pauliaus epistoliarinio palikimo paskutiniai laišakai, kuriuos šiandien norėčiau aptarti, vadinami „pastoraciniais laiškais“: jie skirti paskiriems Bažnyčios ganytojams – du Timotiejui ir vienas Titui. Abu buvo artimi šventojo Pauliaus bendradarbiai. Timotiejų apaštalas laikė tartum savo antruoju Aš. Jis patikėdavo jam ypatingas misijas (Makedonijoje: plg. *Apd* 19, 22; Tesalonikoje: plg. *1 Tes* 3, 6–7; Korinte: plg. *1 Kor* 4, 17 ir 16, 10–11) ir vėliau apie jį parašė pagiriamųjų liaupsių: „Neturiu kito pasiuntinio, kuris taip nuoširdžiai jums rūpintųsi“ (*Fil* 2, 20). IV a. Euzebijaus Cezariečio parašytoje *Bažnyčios istorijoje* minima, kad Timotiejus buvo pirmasis Efezo vyskupas (plg. 3, 4). Dėl Tito, tai jis apaštalu turėjo būti, nes Pauliaus apibūdinamas kaip „labai uolus“ ir vadinamas „bičiuliu ir bendradarbiu“ (plg. *2 Kor* 8, 17.23), taip pat „tikru sūnumi bendrame tikėjime“ (plg. *Tit* 1, 4). Jam Korinto Bažnyčioje buvo patikėtos kelios keblios misijos, kurių rezultatai Paulių pradžiugino (plg. *2 Kor* 7, 6–7.13; 8, 6). Remiantis tuo, kas mums perduota, Titas vėliau prisijungė prie Pauliaus Epyro Nikopolyje, Graikijoje (plg. *Tit* 3, 12) ir tada jo buvo pasiūstas į Dalmatiją (plg. *2 Tim* 4, 10). Remiantis jam adresuotu laišku, jis vėliau tapo Kretos vyskupu (plg. *Tit* 1, 5).

Šiems abiem ganytojams adresuoti laišakai Naujajame Testamente užima ypatingą vietą. Didžiama egzegetų šiandien mano, jog šie laišakai sukurti ne paties Pauliaus, bet kyla iš „Pauliaus mokyklos“ ir atspindi naujos kartos palikimą, į kurią įtraukti vos keli Pauliaus parašyti sakiniai ar žodžiai. Pavyzdžiui, kai kurie Antrojo laiško Timotiejui žodžiai atrodo tokie autentiški, jog galima teigti, kad jie tegalėjo ateiti iš apaštalo širdies ir lūpų.

Bažnytinė situacija, išnyrant iš šių laiškų, neabejotinai skiriasi palyginti su reikšmingiausiais Pauliaus gyvenimo metais. Dabar jis retrospektyviai apibūdina save kaip tikėjimo ir tiesos „šauklį, apaštalą ir mokytoją“ pagonims (plg. *1 Tim* 2, 7; *2 Tim* 1, 11), pristato save kaip sulaukusį Dievo gailestingumo, idant Jėzus Kristus – taip jis rašo – „parodytų visą savo kantrybę, duodamas pavyzdį tiems, kurie jį įtikės amžinajam gyvenimui“ (*1 Tim* 1, 16). Tad esminga tai, kad Pauliuje, atsivertusiam Priskėlusiojo persekiotojui, sušvinta Viešpaties didžiadvasiškumas, drąsinantis mus puoselėti viltį ir pasitikėti Viešpaties gailestingumu – Viešpaties, kuris, nepaisydamas mūsų mažumo, gali padaryti didelių

dalykų. Čia suponuojami nauji kultūriniai kontekstai taip pat vėlesni nei reikšmingiausi Pauliaus gyvenimo metai. Daromos užuominos į jau atsiradusius mokymus, laikytinus visiškai klaidingais (plg. *1 Tim* 4, 1–2; *2 Tim* 3, 1–5), taip pat mokymus žmonių, teigusių, jog santuoka nėra gėris (plg. *1 Tim* 4, 3a). Matome, koks tas rūpestis šiuolaikinis, nes ir šiandien Raštas kartais skaitomas istoriniam smalsumui patenkinti, o ne kaip Šventosios Dvasios žodis, kuriame girdime Viešpaties balsą ir galime pažinti jo buvimą istorijoje. Galėtume sakyti, jog šiuo trumpu klaidų sąrašu, aptinkamu šiuose laiškuose, regis, užbėgama į priekį kai kuriems vėlesnės klaidingos pakraipos, žinomos kaip „gnosticizmas“, bruožams (plg. *1 Tim* 2, 5–6; *2 Tim* 3, 6–8).

Į šiuos mokymus autorius atsako dviem pagrindiniais paraginimais. Pirmasis yra nurodymas Šventąjį Raštą skaityti dvasiškai (plg. *2 Tim* 3, 14–17), tai yra skaityti laikant jį tikrai „įkvėptu“ ir kylančiu iš Šventosios Dvasios, kad jo galėtume būti „pamokyti išganymui“. Raštas skaitomas tinkamai, kai užmezgamas pokalbis su Šventąja Dvasia: tada Šventasis Raštas tampa naudingas „mokyti, barti, taisyti, auklėti teismui“. Ta pačia dvasia laiške priduriama: „Kad Dievo žmogus būtų tobulas, pasirengęs kiekvienam geram darbui“ (*2 Tim* 3, 17). Kitą paraginimą sudaro užuomina apie brangų „turtą“ (*parathéke*): šiuo ypatingu pastoracinių laiškų žodžiu žymima apaštališkojo tikėjimo Tradicija, sergėtina padedant mumyse gyvenančiai Šventajai Dvasiai. Tad šis vadinamasis „turtas“ laikytinas apaštališkosios Tradicijos visuma ir ištikimybės Evangelijos žiniai kriterijumi. Čia turėtume konstatuoti, kad pastoraciniuose laiškuose, lygiai kaip ir visame Naujajame Testamente, sąvoka „Raštas“ nedviprasmiškai žymimas Senasis Testamentas, nes Naujojo Testamento raštai dar neegzistavo arba dar nebuvo tapę Rašto kanono dalimi. Tad apaštališkojo skelbimo Tradicija, šis „turtas“, yra raktas Raštui, Naujajam Testamentui, suprasti. Šia prasme Raštas ir Tradicija, Raštas ir apaštališkasis skelbimas surikiuojami greta ir tartum susilydo į bendrą nepajudinamą „Dievo pamatą“ (*2 Tim* 2, 19). Apaštališkasis skelbimas, t. y. Tradicija, būtinas norint suprasti Raštą ir išgirsti ten Kristaus balsą. Juk reikia tvirtai laikytis „tikrojo mokymo“ (plg. *Tit* 1, 9). O viso pagrindas yra tikėjimas istoriniu Dievo gerumo apsireiškimu – Dievo, kuris Jėzuje Kristuje konkrečiai parodė savo meilę žmogui, meilę, graikiškame originalo tekste įsidėmėtina vadinamą *filanthropia* (*Tit* 3, 4; plg. *2 Tim* 1, 9–10); Dievas myli žmoniją.

Apskritai nesunku įžvelgti, kad krikščionių bendruomenė apibrėžia save labai aiškiomis sąvokomis, remdamasi tapatybe, kuri ne tik yra toli nuo netinkamų aiškinimų, bet ir šaknijasi esminiuose tikėjimo momentuose, kurie čia lygiareikšmiai „tiesai“ (*1 Tim* 2, 4.7; 4,

3; 6, 5; 2 *Tim* 2, 15.18.25; 3, 7.8; 4, 4; *Tit* 1, 1.14). Tikint aikštėn išskyla esminė tiesa, kas esame, kas yra Dievas, kaip turime gyventi. O Bažnyčia vadinama šios tiesos (tikėjimo tiesos) „stulpu ir pamatu“. Bet kuriuo atveju ji išlieka atvira bendruomenė, kvėpuojanti visuotinai ir besimeldžianti už visus kiekvieno luomo ir rango žmones, kad jie pažintų tiesą. Dievas „trokšta, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą“, nes Jėzus Kristus „atidavė save kaip išpirką už visus“ (*Tit* 3, 2). Štai pirmas svarbus elementas šiuose laiškuose: visuotinumai ir tikėjimas kaip tiesa, kaip raktas Raštui, Senajam Testamentui, skaityti, taip ryškėjant skelbimo ir Rašto vienybei bei visiems atviram ir Dievo meile visiems liudijančiam tikėjimui.

Kitas šiems laiškam būdingas elementas yra Bažnyčios tarnybinės struktūros apmąstymai. Juose pirmą kartą pateikiamas suskirstymas į vyskupus, kunigus ir diakonus (plg. *1 Tim* 3, 1–13; 4, 13; 2 *Tim* 1, 6; *Tit* 1, 5–9). Pastoraciniuose laiškuose regimas dviejų skirtingų tarnybinių struktūrų susiliejimas ir galutinės tarnybos formos Bažnyčioje išsirutuliojimas. Reikšmingiausių savo gyvenimo metų laiškuose Paulius kalba apie *episcopi* (*Fil* 1, 1) ir *diaconi*: tai tipiška Bažnyčios struktūra, susidariusi ano meto pagonių pasaulyje. Todėl vyraujanti išlieka paties apaštalo asmenybė, kitoms tarnyboms kristalizuojantis žingsnis po žingsnio.

Kaip minėta, pagonių pasaulyje išsirutuliojusias Bažnyčias sudaro vyskupai ir diakonai, bet nėra kunigų, o Bažnyčių, atsiradusių iš žydų kilusių krikščionių pasaulyje, vyraujanti struktūra yra kunigai. Pastoraciniuose laiškuose abi struktūros galiausiai susijungia: dabar atsiranda žodis „vyskupas“ (plg. *1 Tim* 3, 2; *Tit* 1, 7), visada vienaskaitos forma ir su žymimuoju artikeliu. Greta „vyskupo“ aptinkame kunigus ir diakonus. Apaštalo asmenybė vis dar lemiamą, tačiau trys laišškai, kaip jau sakėme, skirti nebe bendruomenėms, bet asmenims – Timotiejui ir Titui, kurie, viena vertus, pasirodo kaip vyskupai ir, kita vertus, ima užimti apaštalo vietą.

Tad čia matome tikrovės, vėliau pavadintos „apaštališkąją įpėdinystę“, ištakas. Paulius Timotiejui labai iškilmingai tarė: „Nepamiršk tavyje esančios malonės dovanos, kuri tau buvo suteikta pranašo ištarme kartu su vyresniųjų rankų uždėjimu“ (*1 Tim* 4, 14). Galime sakyti, kad šiuose žodžiuose pirmą kartą aikštėn išnyra ir sakramentinis tarnybos pobūdis. Tad prieš mūsų akis katalikiškosios struktūros esmė: Raštas ir Tradicija, Raštas ir skelbimas sudaro vieningą visumą, o šia, taip sakant, mokymo struktūrą dar turi papildyti asmeninė struktūra, apaštalu įpėdiniai kaip apaštališkojo skelbimo liudytojai.

Galiosiausiai svarbu pabrėžti, kad Bažnyčia šiuose laiškuose suprantama labai žmogiškai, panašiai kaip namai ar šeima. Pirmiausia *1 Tim* 3, 2–7 pateikta labai išsamių nurodymų dėl vyskupo, kaip antai: „O vyskupas turi būti nepeiktinas: tik kartą vedęs, blavus, protingas, padorus, svetingas, gebąs mokyti; ne girtuoklis, ne kivirčius, bet švelnus, nemėgstantis vaidytis, negodus, geras savo namų šeimininkas, turintis klusnius ir tikrai dorus vaikus. Jei kas nesugeba šeimininkauti savo namuose, kaipgi jis vadovaus Dievo Bažnyčiai?! <...> Be to, jam privalu turėti gerą vardą tarp svetimųjų.“ Dėmesys čia pirmiausia atkreiptinas į svarbų polinkį mokyti (plg. ir *1 Tim* 5, 17), apie kurį užsimenama ir kitur (plg. *1 Tim* 6, 2c; 2 *Tim* 3, 10; *Tit* 2, 1), bei ypatingą asmeninę savybę – „tėviškumą“. Vyskupas laikomas krikščionių bendruomenės tėvu (plg. *1 Tim* 3, 15). Apskritai požiūris į Bažnyčią kaip į „Dievo namus“ šaknijasi Senajame Testamente (plg. *Sk* 12, 7) ir *Žyd* 3, 2.6 performuluojamas, tuo tarpu kitur rašoma, jog visi krikščionys yra nebe atėviai ir svetimi, bet šventųjų bendrapiliečiai ir Dievo namiškiai (plg. *Ef* 2, 19).

Melskime Viešpatį ir šventąjį Paulių, kad visuomenės, kurioje gyvename, atžvilgiu ir mes galėtume vis labiau išsiskirti kaip krikščionys, kaip „Dievo šeimos“ nariai. Taip pat melskime, kad Bažnyčios ganytojai, ugdydami Dievo namus, bendruomenę, Bažnyčią, darytųsi vis panašesni į švelnų ir tvirtą tėvą.

Dvidešimtoji katechezė apie Paulių: Šv. Pauliaus kankinystė ir palikimas

2009 m. vasario 4 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Mūsų katechezės apie šv. Pauliaus asmenybę priartėjo prie pabaigos: šiandien norėčiau pakalbėti apie jo žemiškojo gyvenimo baigtį. Antikinė krikščioniškoji tradicija vieningai liudija, kad Paulius mirė dėl Romoje jį ištikusios kankinystės. Naujojo Testamento raštuose apie tai nieko neminima. Apaštalu darbuose pasakojimas užbaigiamas užuomina apie apaštalo įkalinimą, šiam vis dėlto galint visus pas jį atėjusius priimti (plg. *Apd* 28, 30–31). Tik Antrajame laiške Timotiejui aptinkame šiuos išankstinės nuojautos kupinus žodžius: „Aš jau esu atnašaujamas, ir mano iškeliavimas arti“ (*2 Tim* 4, 6; plg. *Fil* 2, 17). Čia pritaikomi du įvaizdziai – su kultu susijęs atnašavimo įvaizdis, aptinkamas jau

Laiške filipiečiams, kur apaštalas savo kankinystę laiko Kristaus aukos dalimi, ir iš jūrininkystės pasiskolintas inkaro pakėlimo ir iškeliavimo įvaizdis. Šiais abiem įvaizdžiais atsargiai užsimenama apie mirties, kruvinos mirties, įvykį.

Pirmas nedviprasmiškas liudijimas apie šventojo Pauliaus gyvenimo pabaigą mus pasiekia iš pirmojo amžiaus dešimtojo dešimtmečio vidurio; praėjus vos daugiau negu trims dešimtmečiams nuo jo mirties. Tiksliau kalbant, tai laiškas, Romos Bažnyčios vardu jos vyskupo Klemenso I parašytas Korinto Bažnyčiai. Šiame laiške raginama prieš akis turėti apaštalo pavyzdį ir, paminėjus Petro kankinystę, iškart rašoma: „Dėl pavydo ir nesantarvės Pauliui teko parodyti, kaip laimėti prizą už kantrumą: septynis kartus sukaustytas grandinėmis, tremtas, užmėtytas akmenimis, šauklys Rytuose ir Vakaruose, jis už savo tikėjimą įgijo taurią šlovę. Jis visą pasaulį mokė teisingumo, nukeliavo ligi Vakarų pakraščių, kankinyste paliudijo valdantiems; taip jis iškeliavo iš pasaulio ir pasiekė šventąją vietą, tapdamas mums didžiu kantrumo pavyzdžiu“ (1 Klem 5, 2). Kantrumas, apie kurį čia kalbama, yra jo dalyvavimo Kristaus kančioje, dosnumo ir ištvermės, su kuria jis taip priėmė ilgą kančios kelią, kad galėjo pasakyti: „Savo kūne nešioju Jėzaus žymes“ (Gal 6, 17), apraiška. Šventojo Klemenso tekste girdėjome, kad Paulius buvo nukeliavęs „ligi Vakarų pakraščių“. Diskutuojama, ar čia ne užuomina apie šventojo Pauliaus kelionę į Ispaniją. Dėl to nėra tikrumo, tačiau tiesa tai, kad Paulius savo Laiške romiečiams reiškia ketinimą vykti į Ispaniją (plg. Rom 15, 24).

Labai įdomus dalykas Klemenso laiške yra Petro ir Pauliaus vardų seka, net jei jie Euzebijaus Cezariečio IV a. liudijime sukeisti vietomis; laiške, kalbat apie imperatorių Neroną, rašoma: „Kaip pranešama, valdant Neronui, Romoje Pauliui buvo nukirsta galva, o Petras nukryžiuotas. Šį pranešimą patvirtina iki šiandien Romos kapinėse išlikę Petro ir Pauliaus vardai“ (Hist. eccl. 2, 25, 5). Euzebijus tęsia pateikdamas vieno Romos kunigo, vardu Gajus, ankstesnį pareiškimą, datuojamą II a. pradžia: „Galiu parodyti apaštalo pergalės ženklus. Nueik į Vatikaną ar į kelią Ostijos link, ir atrasi apaštalo, įsteigusią šią Bažnyčią, pergalės ženklus“ (ten pat, 2, 25, 6–7). „Pergalės ženklai“ yra antkapiai, o galvoje turimi Petro ir Pauliaus kapai, kuriuos dar ir šiandien, po dviejų tūkstančių metų, tebegebiame tose pačiose vietose – tiek čia, Vatikane, kalbant apie šventąjį Petrą, tiek Užmiesčio Šv. Pauliaus bazilikoje kelyje į Ostiją, kalbant apie tautų apaštalą.

Įdomu tai, kad abu apaštalai minimi drauge. Net jei nė viename antikiniame šaltinyje neminama, kad jie Romoje

darbavosi tuo pačiu metu, vėlesnė krikščionių sąmonė dėl jų abiejų palaidojimo vietos imperijos sostinėje susiejo juos kaip Romos Bažnyčios steigėjus. Ir iš tiesų, II a. pabaigoje Ireniejus Lionietis štai ką parašė apie apaštališkąją įpėdinystę įvairiose Bažnyčiose: „Kadangi užimtų per daug vietos išvardyti čia visų Bažnyčių seką, aptarsime tik didžiausią, seniausią ir visiems žinomą Bažnyčią, įsteigtą ir pastatydintą Romoje abiejų šlovingiausiųjų apaštalo Petro ir Pauliaus“ (Adv. haer. 3, 3, 2).

Palikime dabar nuošalyje Petro asmenybę ir sutelkime dėmesį į Paulių. Apie jo kankinystę pirmąkart pasakojama II a. pabaigoje sukurtuose *Pauliaus darbuose*. Šiame kūrinysje pranešama, kad Neronas pasmerkė Paulių myriop nukertant jam galvą ir kad tai iškart buvo ir įvykdyta (plg. 9, 5). Mirties data įvairuoja jau antikiniuose šaltiniuose: čia nurodoma tarp paties Nerono po Romos gaisro sukurstyto persekiojimo 64 m. ir paskutiniųjų jo valdymo metų – 68 m. (plg. Jeronimas. *De viris ill.* 5, 8). Skaičiavimas labai priklauso nuo Pauliaus atvykimo į Romą chronologijos, kuri pati yra diskusijos, į kurią čia negalime leistis, objektas. Vėlesnėse tradicijose bus patikslinti du kiti elementai. Vienas jų, labiau panašus į legendą, yra tai, kad kankinystė įvyko prie *Aquae Salviae* kelyje *Via Laurentina*, apaštalo galvai atsitrenkus į žemę tris kartus ir tose vietose ištryškus trims šaltiniams. Taip kilęs šios vietovės pavadinimas „Tre Fontane“ („Trys Šaltiniai“) (Pseudomarcas. *Passio sanctorum Petri et Pauli*; V a.). Kitas elementas, derantis su senu, jau minėtu kunigo Gajaus liudijimu, tai, kad apaštalas buvo palaidotas ne tik „už miesto prie kelio į Ostiją“, bet dar tiksliau „Lucinos“, kilmingos moters krikščionės, „dvare“ (Pseudoabdijas. *Passio Pauli*; VI a.). Šioje vietoje imperatorius Konstantinas IV a. pastatė pirmąją bažnyčią, vėliau, tarp IV–V a., didingai išplėstą imperatorių Valentiano II, Teodosijaus ir Arkadijaus. Po XIX a. kilusio gaisro čia iškilo šiandienė Užmiesčio Šv. Pauliaus bazilika.

Bet kuriuo atveju Pauliaus asmenybė savo didybe toli pranoksta jo žemišką gyvenimą ir mirtį; jis mums paliko nepaprastą dvasinį paveldą. Kaip tikras Jėzaus mokinys jis tapo ir prieštaravimo ženklu. Vadinamųjų „ebionitų“ – iš žydų kylančių krikščionių srovės – jis laikomas atsimetėliu nuo Mozės įstatymo, o Apaštalo darbuose jam jau rodoma didelė pagarba. Čia nenorėčiau kalbėti apie tokius apokrifinius tekstus kaip *Pauliaus ir Teklos darbai* ir apokrifinį apaštalo Pauliaus ir filosofo Senekos susirašinėjimą. Pirmiausia svarbu konstatuoti, kad šventojo Pauliaus laišakai netrukus buvo įtraukti į liturgiją, kur Žodžio liturgijos formą esmingai lemia skaitinių iš pranašų, apaštalo ir Evangelijos struktūra. Per tokį „buvimą“ Bažnyčios liturgijoje apaštalo mintis išsyk tampa visų laikų tikinčiųjų dvasiniu maistu.

Akivaizdu, jog Bažnyčios tėvai, o po jų visi teologai sėmė iš šventojo Pauliaus laiškų bei jų dvasingumo. Tad jis amžių tėkmėje iki pat mūsų dienų išliko tikrasis mokytojas ir tautų apaštalas. Pirmojo mus pasiekusio patristinio komentaro, skirto vienam iš Naujojo Testamento raštų, autorius yra didysis Aleksandrijos teologas Origenas, parašęs Laiško romiečiams komentarus. Šių komentarų, deja, teišliko fragmentai. Šventasis Jonas Auksaburnis greta Pauliaus laiškų komentarų sukūrė apie Paulių septynias įsimintinas panegirikas. Šventasis Augustinas bus dėkingas jam už lemiamą savo atsivertimo žingsnį ir be paliovos grįš prie jo visą savo gyvenimą. Iš nuolatinio dialogo su apaštalu išaugo jo didžioji malonės teologija, tapusi esmine visų laikų katalikų ir protestantų teologijai. Šventasis Tomas Akviniėtis paliko mums nuostabius Pauliaus laiškų komentarus, kurie yra brandžiausias Viduramžių egzegezės vaisius. Tikra pervarta įvyko XVI a. su protestantų Reformacija. Lemiamas momentas Liuterio gyvenime buvo vadinamasis *Turmerlebnis* (1517 m.), kai jam staiga nušvito naujas Pauliaus mokymo apie nuteisinimą aiškinimas – aiškinimas, išlaisvinęs jį iš jo ankstesnį gyvenimą ženklusios kaltės jausmų bei baimių ir dovanojęs jam naują, radikalų pasitikėjimą besąlygiškai atleidžiančio Dievo gerumu. Nuo to momento Liuteris apaštalo pasmerktą judėjimą-krikščionišką teisumą darbais tapatino su Katalikų Bažnyčios gyvenimo tvarka. O Bažnyčia jam ėmė atrodyti vergavimo įstatymui, kurį jis priešpriešino Evangelijai, apraiška. Tridento Susirinkimas (1545–1563) išsamiai išaiškino nuteisinimo klausimą ir visoje katalikų tradicijoje atrado tikrąją Įstatymo ir Evangelijos dermę, atitinkančią Šventojo Rašto, skaitomo kaip vieninga visuma, žinią.

XIX amžius, perimdamas geriausią Apšvietos paveldą, patyrė naują paulinizmo atgimimą, šįsyk pirmiausia mokslinio darbo, plėtojamo remiantis istoriniu-kritiniu Šventojo Rašto aiškinimu, srityje. Čia nekalbėsime apie tai, kad šiame amžiuje, kaip ir XX, pasitaiko ir tiesiog tikro šventojo Pauliaus juodinimo. Galvoje pirmiausia turiu Nietzsche'ę, išjuokusį šventojo Pauliaus nuolankumą ir priešpriešinusi tam savąją stipraus bei galingo žmogaus – antžmogio filosofiją. Apie tai nekalbėsime, prieš akis teturėdami Šventojo Rašto naujojo mokslinio aiškinimo ir naujojo paulinizmo pagrindines sroves tame amžiuje. Kaip pagrindinis Pauliaus mąstymo elementas pirmiausia pabrėžiama laisvės sąvoka: ji laikoma Pauliaus mąstymo šerdimi – šitai, tiesą sakant, jau buvo suvokęs Liuteris. Tačiau dabar laisvės sąvoka naujaip aiškinama šiuolaikinio liberalizmo kontekste. Smarkiai pabrėžiamas skirtumas tarp Pauliaus ir Jėzaus skelbimo. Šventasis Paulius pasirodo kaip naujas krikščionybės steigėjas. Tiesa, kad Pauliaus laiškuose Jėzaus skelbimui esmingai būdingas Dievo karalystės

centriškumas perkeistas į kristologijos, kurios pagrindinis momentas yra Velykų slėpinys, centriškumą. O iš Velykų slėpinio išplaukia Krikšto ir Eucharistijos sakramentai kaip nuolatinis buvimas čia ir dabar šio slėpinio, iš kurio išauga Kristaus Kūnas, gimsta Bažnyčia. Bet aš, nesileisdamas į smulkmenas, pasakyčiau, kad kaip tik per naują kristologijos ir Velykų slėpinio centriškumą įgyvendinama Dievo karalystė, konkrečiai, čia ir dabar esanti, veiksminga tampa tikroji Kristaus žinia. Ankstesnėse katechezėse matėme, kad ši pauliškoji naujybė yra didžiausia ištikimybė Jėzaus skelbimui. Egzegezei žengiant į priekį, ypač per pastaruosius 200 metų, viena prie kitos vis labiau artėja katalikų ir protestantų egzegezė, dėl to atsiranda įsidėmėtinas sutarimas klausimu, kuris buvo didžiausio istorinio nesutarimo ištaka, – nuteisinimo klausimu. Tad kyla didžiulė viltis ekumenizmo, Vatikano II Susirinkimui tokio esminio reikalo, atžvilgiu.

Baigdamas norėčiau trumpai paminėti įvairius religinius sąjūdžius, atsiradusius Katalikų Bažnyčioje modernybės laikais ir besiremiančius šventojo Pauliaus vardu. XIV a. radosi Šventojo Pauliaus kongregacija, vadinamieji barnabitai, XIX a. – Šventojo Pauliaus misionieriai, arba paulininkai, o XX a. – palaimintojo Giacomo Alberione įsteigta daugialypė „Pauliaus šeima“, nekalbant jau apie pasaulietinį Šventojo Pauliaus draugijos institutą. Vienu žodžiu, prieš mūsų akis ir toliau išlieka švytinti apaštalo ir itin vaisingo bei gilaus krikščionių mąstytojo asmenybė, ir kiekvienas gali gauti naudos iš artimesnės pažinties su ja. Vienoje savo panegirikų šventasis Jonas Auksaburnis originaliai palygino Paulių ir Nojų šitokiais žodžiais: Paulius, „kad pastatytų arką, neklojo sijų; užuot jungęs viena su kita lentjuostas, jis sukūrė laiškus ir taip išgelbėjo iš tvano vandenų ne du, tris ar penkis savo šeimos narius, bet visą žmoniją, kuriai grėsė pavojus žūti“ (*Paneg.* 1, 5). Būtent tai Paulius gali padaryti dar kartą ir visada. Jis, tiek jo kaip apaštalo pavyzdys, tiek jo mokymas, teikia mums paskatą – jei ne laidą – stiprinti kiekvieno iš mūsų krikščioniškąją tapatybę ir atjauninti visą Bažnyčią.

Paminėta Pasaulinė ligonių diena

Kaune

Vasario 11 d., kaip ir kasmet, Pasaulinė ligonių diena iškilmingai paminėta Kauno medicinos universiteto klinikų (KMUK) Šv. Luko koplyčioje. Šia proga šv. Mišias už besigydančius klinikose ir visus čia dirbančius medikus bei slaugytojas aukojo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, koncelebravo mons. Artūras Jagelavičius ir KMUK kapelionas kun. Mindaugas Pukštys. Šv. Mišiose dalyvavo KMUK generalinis direktorius prof. Juozas Pundzius, kiti administracijos nariai, didelis būrys medikų ir slaugytojų, daug pacientų. Giedojo KMUK vokalinis moterų ansamblis „Kolegės“, vadovaujamas Antano Kelmelio.

Per pamokslą arkivyskupas kalbėjo, kad sunki liga ir didelis skausmas į žmogaus gyvenimą atkeliauja dažniausiai netikėtai. Pasak ganytojo, tikinčiam žmogui kančia niekada nėra praeiksmas, o tik galimybė būti Dievo artumoje ir bendradarbiauti su juo. „Kai stebiu žmones, dažnai matau, kad jie yra labai pikti. Sakoma, kad taip yra dėl krizės, ekonominio sunkmečio, bet aš pagalvoju, ar būtų daugiau linksnumo, jei nebūtų krizės? Manau, kad ne, nes žmonės vis tiek rastų dėl ko pykti. Kai žmogaus viduje chaosas, liga dažnai išmuša jį iš pusiausvyros. Chaosą pristabdyti gali tik Dievo artumo suvokimas ir visko atidavimas jam“, – sakė ganytojas. Arkivyskupas apibūdino Bažnyčią kaip gydančią žmogų ir gražinančią viltį: ji nepajėgia padaryti to, ką gali šiuolaikinė medicina, bet teikia viltį, o bendradarbiauti su Dievu pašauktas kiekvienas žmogus.

Kauno medicinos universiteto (KMU) ateitininkų medikų korporacijos „Gaja“ narių ir KMU akademinės sielovados darbuotojų pakviesti būsimeji medikai lankė Veido ir žandikaulių chirurgijos klinikos ligonius. Ligonius lankymo iniciatyva kasmet sulaukia vis didesnio atgarsio tarp studentų, kurie džiaugiasi, kad jiems suteikiama proga pažvelgti į pacientą kitaip ir pamatyti ligą jo akimis.

Vasario 11 d. šv. Mišios už gydytojus ir ligonius pirmą kartą aukotos Kauno Raudonojo Kryžiaus klinikinėje ligoninėje. Eucharistijos liturgijai koplyčioje vadovavo vyskupas augziliaras Jonas Ivanauskas, koncelebravo ligoninės kapelionas Šv. Kryžiaus (karmelitų) parapijos klebonas kun. Renaldas Šumbrasius ir kun. Jonas Račaitis. Homiliją šv. Mišių dalyviams – čia dirbantiems gydytojams, slaugytojams, taip pat besigydantiems ligoniams ir svečiams iš miesto savivaldybės – pasakė vysk. J. Ivanauskas. Giedojo Karmelitų bažnyčios choras.

Vilniuje

Vasario 11-ąją, Katalikų Bažnyčiai minint Švč. Mergelės Marijos apsireikimą Lurde bei Pasaulinę ligonių dieną, Vilniaus arkivyskupo generalinis vikaras vyskupas Juozas Tunaitis aukojo šv. Mišias Vilniaus universiteto Onkologijos instituto Švč. Mergelės Marijos Gailestingumo Motinos koplyčioje. Kartu koncelebravo Vilniaus ligoninių kapelionai: kun. Sigitas Grigas, kun. Arnoldas Smalstys, kun. Janas Stanislovas Ulickas. Vyskupas per pamokslą priminė, kad Bažnyčios teikiami sakramentai turi gydomąjį poveikį. Ypač daug ligonių sustiprėja, kai priima jiems skirtą Ligonius patepimo sakramentą. Todėl sergančiųjų artimieji, gydymo įstaigų personalas turėtų parody-

Paminėtas kardinolo gimtadienis

Vasario 1 d. Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijoje paminėtas Vilniaus arkivyskupo kardinolo Audrio Juozo Bačkio gimtadienis. Šiais metais kardinolas pats aplankė seminarijos bendruomenę savo gimimo dienos išvakarėse. Per pamokslą ganytojas, pasiremdamas pirmuoju skaitiniu, kalbėjo apie Abraomą, kuris yra mūsų tikėjimo kelionės vedlys. Tas tikėjimas, pasak kardinolo, nėra vien *Credo* išpažinimas, bet visą gyvenimą apimantis dalykas. Kardinolas kalbėjo apie Lietuvos jaunimą, kuriam reikia rodyti daugiau dėmesio, daugiau meilės: „Reikia priėti ne vien prie jų proto, bet ir prie širdžių.“ Homilijos pabaigoje jis palinkėjo Vilniaus kunigų seminarijai ugdyti tikrus apaštalus, kurie, tinkamai pasirengę, galėtų laisvai eiti dirbuotis ten, kur bus siunčiami, ir su meile tarnauti tikintiesiems. Po šv. Mišių visi susirinko į valgyklą šventinės vakarienės. Klierikas Aleksandr Gaičauskas bendruomenės vardu pasveikino ganytoją 72-ojo gimtadienio proga, linkėdamas Dievo palaimos ir Mergelės Marijos globos. Kardinolas padėkojo visiems už sveikinimus ir prašė melstis, kad galėtų ir toliau vesti jam patikėtus ganomuosius.

-jn-

Šventimai Vilniuje

Vasario 7 d. Vilniaus arkikatedroje bazilikoje Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis į kunigus įšventino septynis diakonus: Fransišk Jusiel, Nerijų Grigaliūną, Andžejų Jasinską, Rimą Kalmatavičių, Renald Kučko, Kęstutį Palikšą ir Darių Marcinkevičių. Nauji įšventinti kunigai darbuosis Vilniaus arkivyskupijos parapijose. Šventimuose dalyvavo Vilniaus arkivyskupo augziliaras ir generalinis vikaras vyskupas Juozas Tunaitis, Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos vadovybė ir klierikai, parapijose pastoracinių praktikų metu šventinamuosius ugde kunigai, dėstytojai, bičiuliai ir šeimų nariai, seminarijos propedeutinio kurso vadovai ir auklėtiniai.

Iškilmingoms šv. Mišioms vadovavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Drauge koncelebravo Vilniaus arkivyskupo augziliaras ir generalvikaras vyskupas Juozas Tunaitis, Lietuvos Vyskupų Konferencijos generalinis sekretoriaus mons. Gintaras Grušas, arkivyskupijos kurijos kancleris kun. Robertas Šalaševičius, Šv. Juozapo kunigų seminarijos rektorius kun. Žydrūnas Vabuolas, taip pat apie 70 kunigų. Arkikatedroje meldėsi neopresbiterių tėveliai, giminės, artimieji, seminarijos bendruomenė, seserys vienuolės, gausus būrys tikinčiųjų. Šv. Mišiose giedojo arkikatedros bazilikos jaunimo choras, vadovaujamas Violetos Savickaitės-Paciūnienės, vargonavo Bernardas Vasiliauskas.

Iškilmingų šv. Mišių homilijoje kardinolas džiaugėsi, galėdamas iššventinti naujuosius kunigus arkikatedroje, kuri šiemet švenčia savo atšventinimo jubiliejų. Buvo prisiminta, kad jau nuo to meto, kai šventovė vėl atiteko teisėtiems jos savininkams, iššventinta daugiau kaip 90 kunigų. Ganytojas taip pat kalbėjo apie šiais šventimais prisiimamas pareigas, kaip antai Eucharistijos šventimas, įvairiopa tarnystė tikintiems, Dievo tautos Valandų liturgija ir daugelis kitų maldų, kurios yra labai svarbios sielų ganytojui. Būsimieji kunigai buvo kviečiami nuoširdžiai atlikti šias pareigas, liudijant Dievo gailingumą žmonėms, su kuriais susitiks savo tarnystės vietose. Kalbėta ir apie bendrystę su vyskupu bei kunigais, kurie sudaro kunigijos šeimą.

Šv. Mišios tradiciškai baigėsi Šv. Kazimiero koplyčioje. Čia visi suklupo trumpai pasimelsti prie karaliačio palaikų, prašydami naujiesiems kunigams ištvėmės, užtarimo ir globos.

-jn, ksb-

Marijos diena Šiluvoje

Vasario 13-ąją, vidudienį, Šiluvoje susirinkę piligrimai (kai kurie iš jų – nepraleidžiantys progos čia apsilankyti kiekvieną mėnesį) drauge šventė

ti daugiau geros valios ir pasiūlyti kamuojamiems sunkesnių ligų susitikti su dvasininku. Kad sustiprintų tuos, kuriems reikia stiprybės ir atgaivos, Dievas veikia per įvairius žmones ir regimus sakramentinius ženklus. Po pamaldų vyskupas lankė ligonius ir teikė Ligonių patepimo sakramentą. Pasaulinė ligonių diena šioje gydymo įstaigoje paminėta ir koncertu, kuriame dalyvavo Merūnas Vitulskis ir Valdas Maksvytis.

Gailestingą Jėzaus seserų kongregacijoje (Rasų g. 6) vyko pal. kun. Mykolo Sopočkos vardu pavadintų slaugos namų inauguracija. Šią įstaigą konsultuos ir paliatyviosios slaugos darbą koordinuos didelę patirtį šioje srityje turinti ses. Michael Rak. Tokiose paliatyviosios medicinos ligoninėse, nedideliuose slaugos namuose, prižiūrimi nepagydomai sergantys žmonės, jiems teikiama medicininė, dvasinė ir psichologinė pagalba. Pirmieji tokie slaugos namai įsteigti XIX a. Prancūzijoje, dabar jie veikia daugelyje šalių ir daugybei žmonių, padedamiems įvairių specialistų, leidžia oriai praleisti savo gyvenimo saulėlydį. 1993 m. Lietuvos *Caritas* iniciatyva įsteigta slaugos ligoninė, skirta sunkiai sergantiems, vienišiesiems ir apleistiems ligoniams, laikoma pirmąja tokio pobūdžio įstaiga mūsų šalyje.

Vasario 12 d. Vilniaus universiteto ligoninės (VUL) Santariškių klinikų Dievo Gailestingumo koplyčioje Pasaulinės ligonių dienos proga už visus ligonius ir sveikatos apsaugos darbuotojus šv. Mišias aukojo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Koncelebravo kitų Vilniaus miesto ligoninių kapelionai. Kardinolas per pamokslą pabrėžė, jog Pasaulinė ligonių diena susieta su Švč. Mergelės Marijos pasirodymo Lurde diena, nes Dievo Motinos užtarimu žmonės dažnai išgyja, atgauna ne tik sveikatą, bet ir atranda gyvą tikėjimą į Kristų, visų žmonių gyvenimo Viešpatį. Kardinolas pasidalijo prisiminimais apie tai, kaip vaikystėje sunkiai sirgo ir jo tėveliai prašė pasveikimo Marijos užtarimu. Pasveikęs drauge su jais vyko į Lurdą padėkoti Švč. Mergelei Marijai už sugrąžintą sveikatą. Svarbu niekada nepamiršti padėkoti Dievui, ne tik prašyti sveikatos ir reikalingų malonių. Šių metų Pasaulinės ligonių dienos proga išleistame laiške popiežius Benediktas XVI, pasak kardinolo, ragina atkreipti dėmesį į sunkiai sergančius vaikus ir juos lydėti malda.

Vasario 13 d. Vilniaus greitosios pagalbos universitetinės ligoninės Kristaus Prisikėlimo koplyčioje šv. Mišias Pasaulinės ligonių dienos proga aukojo Vilniaus arkivyskupo generalinis vikaras vyskupas Juozas Tunaitis. Ganytojas per pamokslą sakė, jog Lurde Švč. Mergelė Marija tam, kad pakviestų žmones melstis ir atgailauti, pasirinko vargingiausią mergaitę Bernadėtą. Marijos užtarimu Lurde, anot vyskupo, įvyksta daug stebuklų, žmonės atgauna tikėjimą ir grįžta sustiprėję. Į Lurdą kasmet atvyksta daugybė žmonių atsigaivinti iš trykstančių šaltinių, karštai trokšdami pasveikti per Marijos užtarimą, nes švelni ir guodžianti Dievo Motina neabejinga patiriantiems išbandymų, skausmo ir sunkių kančių. Po pamaldų vyskupas palatose lankė sunkiai sergančius ligonius ir teikė jiems Ligonių patepimo sakramentą.

Kėdainiuose

Vasario 11 d. Kėdainių Šv. Juozapo parapijos *Caritas* darbuotojos lankė miesto ligoninės Slaugos skyriaus ligonius, kituose skyriuose besigydančius socialiai remtinus, stokojančius žmones ir senelius. Ta proga jos su lauknešeliais taip pat pasirodė savo globotinių namuose, kartu išgėrė su jais arbatos, pabendravo pasidalydamos savo širdžių šiluma, taip reikalinga kenčiantiems įvairias negalias. Suvokiant būtinybę ugdyti vaikų atjautą silpniesiems, Jaunimo centre

„Laiptai į viltį“ buvo surengta diskusija vaikams apie pagalbą artimui, užuojautą bei savanoriškus artimo meilės darbus. Vakare per šv. Mišias Šv. Juozapo bažnyčioje melstasi už ligonius ir jais besirūpinančiuosius.

-ksb, sam, ež, žp-

Iškilingai paminėtas Vilniaus arkikatedros bazilikos atšventinimo dvidešimtmetis

Vasario 5 d. Vilniaus arkikatedroje bazilikoje iškilingai paminėtas šios šventovės atšventinimo dvidešimtmetis. Lygiai prieš dvidešimt metų Vilniaus arkikatedrą iš naujo pašventino tuometinis Vilniaus arkivyskupijos apaštališkasis administratorius vyskupas Julijonas Steponavičius. Ryto šv. Mišioms šio minėjimo proga vadovavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis, koncelebravo Vilniaus arkivyskupijos parapijų kunigai.

Šv. Mišių pradžioje Vilniaus arkivyskupo augziliaras ir generalvikaras vyskupas Juozas Tunaitis pasidalijo prisiminimais, kaip 1949 m., pasirinkęs kunigo pašaukimą, buvo įžengęs į tuomet dar veikiančią Vilniaus arkikatedrą, kuri netrukus buvo uždaryta. Jokių liturginių reikmenų sovietų valdžia bažnyčiai negražino. Tik 1959 m. spalio 9 d. Vilniaus arkivyskupijos kapituliniam vikarui ir Panevėžio vyskupui Kazimierui Paltarokui buvo leista privačiai, dalyvaujant vos keliems kunigams, iš muziejumi paverstos arkikatedros į Vilniaus Šv. Petro ir Povilo bažnyčią perkelti Lietuvos globėjo šv. Kazimiero relikvijas. Sovietmečiu rašyta prašymų į Maskvą sugrąžinti maldos namus tikintiesiems, tačiau atsakymai būdavo neigiami. Esą Vilniuje pakanka veikiančių katalikų bažnyčių. Sovietmečiu buvo uždaryta pusė Vilniaus bažnyčių, veikė vos 11 katalikų šventovių. 1989 m. spalio 22 d. per Lietuvos Sąjūdžio suvažiavimą Vilniaus arkikatedra oficialiai gražinta Katalikų Bažnyčiai. Kitą rytą labai anksti prie gražintos arkikatedros durų aukotoms šv. Mišioms vadovavo tuometinis Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas kardinolas Vincentas Sladkevičius, dalyvavo vyskupai Liudvikas Povilonis, Antanas Vaičius, Juozas Preikšas, Vladislovas Michelevičius. Kardinolas V. Sladkevičius džiaugėsi pagaliau sugrąžinta arkikatedra, bet užvis labiau troško, kad atgimtų mūsų širdžių šventovės ir būtų atvertos dvasios durys. Sugrąžintoje arkikatedroje labai greitai buvo įrengtas didysis altorius, sakykla, vyskupo sostas, Kryžiaus kelio stotys, restauruota Šv. Kazimiero koplyčia. Skubiai pasirengta atšventinimo iškilmėms, jose dalyvavo visi Lietuvos vyskupai ir daugybė kunigų iš įvairių parapijų.

Kardinolas Audrys Juozas Bačkis per pamokslą sakė, kad išniekintos šventovės sugrąžimas – tai teisingumo atkūrimas ir tikėjimo pergalė. Dievas parodė savo gailėstingumą ir padėjo Lietuvai atgauti dvasinį centrą. Vilniaus arkikatedra – tai visų vyskupijos bažnyčių galva ir motina. Sovietmečiu Vilniaus arkivyskupija buvo netekusi ir arkikatedros, ir savo ganytojo. Vyskupijos katedra – vienybės ženklas, meilės ir bendrystės vieta. Didįjį ketvirtadienį čia susirenka visos vyskupijos kunigai, atnaujina ištikimybės pažadus, duotus Dievui ir Bažnyčiai. Čia švenčiami sakramentai padeda sutikti Dievą ir nešti į parapijas gyvą tikėjimą, kurti bendruomenes ir taip liudyti krikščionišką meilę, statyti dvasinę šventovę kiekvieno žmogaus širdyje.

Pusę šešių vakaro aukotoms padėkos šv. Mišioms vadovavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis, koncelebravo diplomatinę misiją Baltijos šalyse baigiantis apaštališkasis nuncijus arkivyskupas Peteris Stephanas Zurbruggenas bei jo sekretorius mons. Jean-François

Eucharistiją Švč. M. Marijos Gimimo bazilikoje. Čia atvykusius ir šv. Mišias koncelebravusius Panevėžio vyskupą emeritą Juozą Preikšą, Vilkaviškio vyskupą emeritą Juozą Žemaitį MIC, kunigus, ypač Kėdainių dekanato, kurie tądien teikė sielovadinius patarnavimus, taip pat kitus maldininkus pasveikinęs Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius džiaugėsi visais, kurie atranda kelią į brangią Dievo Motinos šventovę. Ganytojas pasveikino ir *Marijos radijo* klausytojus, turinčius galimybę melstis drauge: šis radijas kiekvieną mėnesį transliuoja Marijos dienos pamaldas iš Šiluvos.

Per pamokslą arkiv. S. Tamkevičius palygino dvi Šventojo Rašto moteris: levą ir Mariją. Jos, iš pradžių buvusios tokios panašios – tyros ir šventos, vėliau pasidaro nepaprastai skirtingos. Pasak ganytojo, Marija, malonėmis apdovanotoji, moko su aiškiu valios nusiteikimu tarti Dievui „taip“ ir atmesti visus piktojo, melo tėvo, gundymus, galinčius atvesti tik į gyvenimo pražūtį. „Jei Dievo padėdami elgsimės kaip Marija, ir mūsų žemiškasis gyvenimas bus gražus, ir graži bus mūsų amžinybė“, – sakė užbaigdamas homiliją ganytojas. Bendruomeninėje maldoje tarp kitų maldavimų prašyta Viešpaties išmokyti mylėti savo tėvynę, padėti išsaugoti viltį, taiką ir ramybę.

Eucharistijos liturgijos pabaigoje visiems pamaldų dalyviams buvo suteiktas ganytojiškas palaiminimas. Šiluvos piligrimai buvo pakviesti šventovės knygoje palikti savo liudijimų apie Viešpaties jiems padovanas malones.

-kasp-

Šv. Valentino dienos renginys

Kauno arkivyskupijos jaunimas jau trečius metus kartu ir kitaip šventė Šv. Valentino dieną. Vasario 14 d. vakarą į tokį susitikimą arkivyskupijos konferencijų salėje pakvietė kurijos, Jaunimo centro,

Šeimos centro, akademinės sielovados darbuotojai. Vakarų tema šįkart buvo „Neperskaitytas laiškas“. Koks gražus gali būti meilės laukimas, kaip prasminga jaunuoliui laukti tikrų jausmų ir to vienintelio – visa tai bylojo aktorius Arūnas Žemaitaitis įtaigia scenine vaidyba, o aktorius Gediminas Storpirstis jautriai atlikta dainuojamąją poeziją.

Lyriškai ir drauge nuotaikingai atskleis-tai žmogaus vienišumo ir bendrystės ilgesio temai naujų spalvų ir turinio suteikė kun. Erasto Murausko šmaikštus dialogas su aktoriais ir žiūrovais. Paprastučiais „mokykliniais“ pavyzdžiais labai gausiai šiame vakare dalyvavę jaunuoliai buvo kviečiami pasvarstyti, kodėl neverta savo jausmų ir savęs išbarstyti atsitiktiniais ryšiais – tarsi smėliu, išbyrančiu pro pirštus. Dievas yra tas, kuris sujungia, du padaro viena, tik reikia juo pasikliauti, įsileisti į savo gyvenimą, ir Viešpats jį, kuriamą žmogaus rankomis, nuspalvins pačiomis gražiausiomis spalvomis – jis kiekvienam rašo savo laišką. Šios mintys buvo perteiktos ne tik žodžiais, bet ir kun. E. Murausko gitaros akordais.

Tokia ką tik aplankiusia mylinčio Tėvo žinia su žiūrovais tuoj pat pasidalijo spektakliuko veikėjas, paskleisdamas ją šimtais laiškų, kurie čia pat buvo išdalyti žiūrovams. Ne ką mažiau nei visą vakarą jie plojo ir džiūgavo gaudami vokus – kiekvienam jų skirtą Dievo laišką, pradedamą prakalbinančia psalmės eilute: „Galbūt tu manęs nepažįsti, bet aš tave ištyriau ir pažįstu“ (plg. Ps 139, 1) ir baigiamą nuolatinio Jėzaus kvietimu: „Aš laikiu tavęs“ (plg. Lk 15, 11–32).

Jaunuoliai šiltai plojimais padėkojo vakarą drauge praleidusiam arkivyskupui Sigitui Tamkevičiui, kuris pabaigoje nuoširdžiai palinkėjo atrasti tikrąjį pašaukimą, sutikti gražią savo gyvenimo meilę ir nepamiršti svarbiausio – atsakomybės.

Renginio savanoriai, prieš jam prasidedant maloniai sutikdavę kiekvieną ir pasveikindavę katalikiškuoju „Garbė

Lantheaume'as, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ, Kauno arkivyskupo augziliaras vyskupas Jonas Ivanauskas, Vilniaus arkivyskupo augziliaras ir generalvikaras vyskupas Juozas Tunaitis, Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas, Kaišiadorių vyskupas Juozas Matulaitis, Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, Panevėžio vyskupas emeritas Juozas Preikšas, Vilkaviškio vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC.

Sakydamas homiliją, kardinolas Audrys Juozas Bačkis pabrėžė, jog bažnyčių motinos – arkikatedros atšventinimas buvo pirmasis tikros laisvės susigrąžinimo ženklas. Jau dvidešimt metų šiuose mūsų protėvių su meile ir pasiaukojimu statytuose Dievo namuose vėl gyvena Viešpats. Iš tremties sugrįžo lietuvių tautos šventasis karalaitis Kazimieras. Ši šventovė – tai Dievo meilės, didybės, šventumo ir gailingumo žemiškasis ženklas, bylojantis apie amžinybės grožį, kurio ilgesys įdiegtas į kiekvieno žmogaus širdį. Šventovė iš esmės skiriasi nuo namų, teatrų ir koncertų salių savo šventa erdve, kurioje nuolat gyvena Dievo Dvasia. Nelaisvės metais stengtasi ištrinti šventumo suvokimą: bažnyčios būdavo paverčiamos sandėliais, parodų ir koncertų salėmis, net ateizmo muziejais. Šventą Dievo ir žmogaus susitikimo vietą mėginta pakeisti vadinamosios „dvasingos kultūros“ vieta. Dar ir šiandien, turint tiek daug menui bei pramogoms skirtų erdvių, bažnyčias bandoma gretinti su kultūros institucijomis. Kardinolas kalbėjo: „Dievo namai yra kiekvieno krikščionio namai. Nesvarbu, kokia kalba aukojamos šventosios Mišios, eucharistinis Jėzus ateina pas mus ir tampame viena šeima, viena bendrija. Kiekvienoje šventovėje Dievas kviečia atsigręžti į jį. Susiburti apie jo šventąjį altorių, atverti savo širdis jo malonei, meilei ir gailingumui. Jei išgirstame šį kvietimą, tarp mūsų nyksta susiskaldymas ir neapykanta, grįžta taika ir ramybė. Būdami drauge su Dievu, būsime stiprūs ir įveiksime visas negandas, perduosime vaikams ir jaunimui ne žinias apie Dievą, bet gyvąją Dievo Dvasią. Tik laisvi žmonės, kurie sugeba rinktis tai, kas yra geriausia, sukuria stebuklus: puošia ir puoselėja mūrines šventoves, o drauge myli, saugo ir gerbia kiekvieną žmogų kaip Dievo kūrinį. Jo dvasinę šventovę, apie kurią kalba apaštalas Paulius: *Dievo šventovė šventa, ir toji šventovė – tai jūs!* (1 Kor 3, 17). Tegul arkikatedros atšventinimo minėjimas padrąsina mus atverti duris Kristui, kad jo padedami kurtume meilės, taikos, teisingumo ir ramybės karalystę mūsų šeimose ir bendruomenėse.“

Po iškilmingų šv. Mišių, kurias transliavo Lietuvos televizija, visi iškilnėse dalyvavę vyskupai Vilniaus arkikatedroje meldėsi prie šv. Kazimiero relikvijų.

Vakare Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas, poetas ir vertėjas Jonas Juškaitis Vilniaus arkikatedroje liudijo, kaip sovietmečiu šioje, paveikslų galerija paverstoje, šventovėje buvo kviečiamas skaityti savo poeziją, tačiau atsisakė. Poetas sakė sovietmečiu muziejumi paverstą Vilniaus arkikatedrą gerbęs kaip Dievui pašvęstus namus ir nenorėjęs prisidėti prie šventovės pavertimo paprasta kultūrinių renginių sale.

-ksb-

Lietuvos Caritas iniciatyvos

Vasario 9 d. Vilniuje, Lietuvos Vyskupų Konferencijos sekretoriato, įvyko Lietuvos Caritas inicijuotas susitikimas su Bažnyčios, švietimo ir socialinių įstaigų atstovais. Jame aptarta katalikiškosios visuomenės ir jos struktūrų pozicija krizės laikotarpiu Lietuvoje. Pasitarime dalyvavo LVK generalinis

sekretorius mons. Gintaras Grušas, jo pavaduotojas kun. Ričardas Doveika, Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos rektorius kun. Žydrūnas Vabuolas, Lietuvos Caritas generalinis direktorius kun. Robertas Grigas, LVK komiteto *Justitia et pax* („Teisingumas ir taika“) nariai, LKMA, VDU, SEKI (Socialinės ekonomikos instituto) atstovai.

Susitikime svarstyta, kaip bažnytinės organizacijos drauge su socialiniais partneriais turėtų elgtis Lietuvą ir visą pasaulį apėmusios ekonominės krizės akivaizdoje, kaip, panaudodamos savo turimą įtaką, galėtų koreguoti valdžios sprendimus ir, vadovaudamosi Bažnyčios socialiniu mokymu, tiesiogiai padėti labiausiai sunkmečio paliestiems visuomenės nariams.

LKMA akademikas Paulius Subačius pabrėžė, jog tikėtina, kad ekonominė krizė Lietuvoje labiausiai palies viduriniojo sluoksnio atstovus. Netekę darbo ar gaudami mažesnę atlyginimą, šie žmonės nebus pajėgūs išlaikyti šeimų ar sumokėti paskolų bankams.

Caritas struktūros, pasak Vilniaus arkivyskupijos Caritas direktoriaus Lino Kukuraičio, didžiausią kompetenciją turi darbo su pažeidžiamiausio visuomenės sluoksnio žmonėmis srityje. Parapijų Caritas centrai, veikdami atokiausiuose Lietuvos regionuose, geriausiai mato paprastų žmonių padėtį. Tačiau tikėtina, jog pagalbos reikalingų žmonių daugės ne tik Lietuvos regionuose, bet ir didžiuosiuose miestuose. Būtent čia yra daugiausia išsipareigojimų bankams nepajėgių vykdyti žmonių.

Be planų vienyti visuomenę, bandyti atkurti bendrystės ir pagalbos artimui idėją, Bažnyčios ir socialinių įstaigų atstovai pateikė konkrečių pasiūlymų. Socialinės ekonomikos instituto (SEKI) direktorius Vytautas Salinis priminė Vakaruose jau seniai veikiančią Fizinių asmenų bankroto įstatymą, kuris palengvintų daugelio žmonių išsiskolinimo bankams našta. SEKI direktorius taip pat pabrėžė, jog šioje situacijoje itin pagelbėtų konsultantai, kurie kelias valandas per savaitę nemokamai konsultuotų skaudžiai krizės paliestus asmenis.

„Visuomenei reikia telkiančio asmens, o Bažnyčia būtent tas „asmuo“ ir galėtų būti“, – sakė LVK sekretoriaus pavaduotojas teol. lic. Ričardas Doveika. Pasak kunigo, žmonėms turėtų atsiverti vienuolynai, kompleksiskai veikti klebonai ir parapijose dirbančios socialinės įstaigos. Tačiau kun. teol. lic. Žydrūnas Vabuolas, remdamasis Bažnyčios socialiniu mokymu, pabrėžė, jog Bažnyčios užduotis vis dėlto nėra išspręsti žmonių problemas. „Bažnyčia turėtų palaikyti žmogų, paskatinti spręsti problemas, bet ne visa tai daryti už jį“, – kalbėjo kun. Žydrūnas Vabuolas.

Susirinkimo pabaigoje visi dalyviai pripažino, kad šiuo sudėtingu momentu svarbiausia burti bendruomenes, skleisti pagalbos artimui idėją, o Bažnyčia ir Caritas, tiesiogiai pasiekdamas labiausiai pagalbos reikalingus žmones, šią užduotį galėtų nesunkiai atlikti. Nutarta Lietuvos Vyskupų Konferencijai pateikti konkrečių pasiūlymų, kaip tai padaryti. Sukūrus bendrą veiklos strategiją krizės laikotarpiu, ketinama kreiptis ir į Vyriausybę.

-lci-

Kauno arkivyskupijos Caritas metinė konferencija

Vasario 18 d. Kristaus Prisikėlimo bažnyčios konferencijų salėje surengta tradicinė Kauno arkivyskupijos Caritas konferencija. Joje dalyvavo Kauno

Jėzui Kristui!“, jam pasibaigus pavaišino šviežutėliu pačių keptu obuolių pyragu. Jaunuoliai buvo kviečiami pasidomėti arkivyskupijos jaunimo sielovados iniciatyvomis ir aktyviai dalyvauti Bažnyčios gyvenime.

-kasp-

Vasario 16-oji Marijonų gimnazijoje

Prie gausaus mokyklų, mininčių Vasario 16-ąją, būrio prisijungė ir Marijampolės marijonų gimnazija. Vasario 12 d. mokytojai, moksleiviai ir svečiai buvo pakviesti pažvelgti į Lietuvos gyvavimo kelių istoriniu požiūriu. Valsstybinės šventės minėjimas pradėtas Lietuvos valstybės himnu, kurį atliko mišrus gimnazistų choras. Skaitytos eilės privertė visus susimąstyti. Tautiniais drabužiais pasipuošę gimnazistai stebino nuoširdumu ir noru parodyti, kokia brangi jiems yra Tėvynė. Renginio organizatoriai (mokytojos Vida Bačinskaitė, Eglė Tiškienė bei II b klasės moksleiviai) neapsiribojo vien žodine informacija: ją puikiai papildė vaizdinė medžiaga. Papasakota, kokį ilgą ir vingiuotą kelią lietuviams teko nueiti iki Vasario 16-osios – Lietuvos Nepriklausomybės dienos. Paminėtos svarbiausios lietuvių tautai asmenybės, be kurių nebūtų buvę įmanoma Lietuvai pasiekti laisvės. Visi turėjo galimybę pasižiūrėti „Ldomiosios Lietuvos istorijos“ ištraukų. Šventiniame renginyje lankėsi garbūs Lietuvos šaulių sąjungos, Marijampolės apskrities šaulių 4-osios rinktinės atstovai, sudominę gimnazistus organizacijos istorija. Pasakota ir apie sąjungos dabartį. Jaunuoliai buvo kviečiami įsilieti į jaunųjų šaulių gretas ir kartu dirbti Tėvynės labui. Vasario 16-osios dienos renginyje skambėjo kanklių garsai, gimnazijos mokinių choro kūriniai, III a klasės gimnazistų atlikta patriotinė daina.

-vr-

Odontologų dienos minėjimas

Vasario 9 d. visame pasaulyje švenčiama tarptautinė Odontologų diena

minint savo globėją šv. Apoloniją. Kauno medicinos universitete (KMU) akademinės sielovados ir Odontologijos fakulteto darbuotojų pastangomis šia proga buvo surengta šv. Apolonijai skirta paroda.

KMU klinikų Šv. Luko koplyčioje šv. Mišias aukojo KMU kapelionas kun. Ričardas Banys. Homilijoje kunigas ragino žvelgti į savo profesiją kaip į pašaukimą, kurį apibūdino kaip širdies pasirinkimą būti toje vietoje, bet ne sustoti, o gyventi ir kurti. Jis pabrėžė, jog kiekviename pašaukime pasitaiko ne tik šviesių, gražių, bet ir tamsių, sunkių momentų, dažnai reikia turėti drąsos išpažinti savo tikėjimą darbo aplinkoje ir bendraujant su žmogumi, ateinančiu prašyti pagalbos.

Po šv. Mišių KMU Odontologijos fakulteto dekanas prof. Ričardas Kubilius padėjo visiems bei trumpai papasakojo, kaip šv. Apolonija tapo odontologų globėja. Šv. Apolonija – mergelė kankinė, gyvenusi III amžiuje, nukankinta dėl tikėjimo į Kristų išraunant visus dantis. Ilgą laiką ji buvo dantų skausmą kenčiančiųjų globėja, tačiau XVIII a. garsaus prancūzų chirurgo odontologo P. Fušaro, daugelio laikomų mokslinės odontologijos tėvu, dėka tapo ir odontologų globėja. Jis gyveno vadinamosios odontologinės revoliucijos laikais, kai dantų šalinimą keitė jų gydymas bei atkūrimas.

Šventinę nuotaką giesmėmis palaike KMU choras „Neris“, vadovaujamas Kardiologijos klinikos rezidento Tomo Lapinsko.

-sam-

Monografija apie Kauno arkikatedrą

Vasario 8 d. po sekmadienio sumos šv. Mišių Kauno arkikatedros parapijos namuose pristatyta monografija „Kauno Šv. Apaštalų Petro ir Pauliaus arkikatedra bazilika“ (2008 m., išleido Kauno arkivyskupijos muziejus). Pristatyme dalyvavo Kauno arkivyskupas metro-

arkivyskupas, arkivyskupijos *Caritas* pirmininkas Sigitas Tamkevičius, jo augziliaras vyskupas Jonas Ivanauskas, Lietuvos *Caritas* generalinis direktorius kun. Robertas Grigas, arkivyskupijos dekanai, kai kurių parapijų klebonai, dekanatų, parapijų *Caritas* vedėjos ir talkininkės.

2008 m. veiklos pranešimą perskaitė arkivyskupijos *Caritas* direktorius kun. Virginijus Birjotas. Pranešime aptartas *Caritas* institucijų tinklas, apimantis visus dekanatus ir daugumą parapijų; arkivyskupijoje aktyviai darbuojasi 440 *Caritas* narių, talkina beveik 200 savanorių. Pabrėžta, jog vis glaudžiau bendradarbiaujama su vietos socialinės rūpybos skyriais, seniūnijomis, bendruomenėmis, toliau plėtojami ryšiai su Lietuvos *Caritas*. Siekiant plačiau pristatyti socialinę ir dvasinę tarnystę artimui, pritraukti rėmėjų ir talkininkų, Kauno I dekanato parapijose surengtos *Caritas* dienos. Toliau rūpinamasi socialiai apleistais ir nepriteklių kenčiančiais vaikais *Caritas* remiamuose devyniuose dienos centruose, pagyvenusiais vienišais asmenimis penkiuose senelių namuose. Dalyvauta kalėdinėje labdaros akcijoje, 45 tūkst. asmenų pamaitinta „Sriubos“ valgykloje Kaune, 5 tūkst. žmonių paremta labdaros vaistinėmis medikamentais, namuose aplankyta 3 tūkst. ligonių. Direktorius kun. V. Birjotas pateikė finansinę veiklos ataskaitą drauge pabrėždamas, jog tarnavimas artimui turi būti ypač apgalvotas, įvairus, atitikti žmonių poreikius. Karitatyvinė veikla vietose paremta parapijų lėšomis (75 tūkst. litų), rėmėjų (37 tūkst. litų), fondų (17 tūkst. litų) ir kitų šaltinių lėšomis. Arkivyskupijos parama – 23 tūkst. litų (skirta personalui išlaikyti), juridinių asmenų parama buvo 1,5 tūkst. litų, projektai su užsienio šalimis sudarė 112 tūkst. litų, kurie skirti neturtingoms šeimoms. Pranešime akcentuota tarpusavio pagalba: arkivyskupijos mastu paaukota 34 tonos drabužių, 800 kilogramų maisto, taip pat buities daiktų. Tarp ateities veiklos kryptių paminėta svarba stiprinti parapijų ir dekanatų ryšius, ieškoti rėmėjų, plėtoti bendradarbiavimą su valstybinėmis institucijomis. Pasak vadovo, remiantis popiežiaus Benedikto XVI enciklika *Deus caritas est*, ne mažiau aktualu, kad artimui būtų tarnaujama iš meilės ir tikėjimo.

Vieną veiklos sričių – dalyvavimą ES maisto dalijimo nepasiturintiems programoje aptarė atsakinga arkivyskupijos *Caritas* darbuotoja Onutė Virbašiūtė. Ji pasidžiaugė sklandžiu, nors ir nelengvu, *Caritas* darbu šioje srityje, padėjo projekto vykdytojams. Atkreiptas dėmesys, jog šios paramos (ji suteikta 39 tūkst. asmenų) poreikis sunkmečiu augs, jau dabar tai jaučiama Kauno mieste.

Konferencijos dalyvius pasveikinęs Lietuvos *Caritas* generalinis direktorius kun. R. Grigas pabrėžė, jog karitatyvinė veikla parodo, kiek katalikiška visuomenė turi krikščioniško sąmoningumo, solidarumo ir noro dalytis su vargstančiais. Kun. R. Grigas pristatė visuomeninių ir bažnytinių struktūrų iniciatyvą parengti ir pateikti LVK idėjų projektą, kaip padėti ekonominės krizės paliestiems visuomenės nariams. „*Caritas* – Bažnyčios rankos, ištiesotos vargšams“, – sakė kun. R. Grigas kartu pranešdamas, jog šiemet spalį Lietuvos *Caritas* drauge su visų vyskupijų *Caritas* institucijomis minės gyvavimo dvidešimtmetį.

Konferencijos darbą apibendrinęs ir kai kuriuos arkivyskupijos *Caritas* veiklos akcentus išskyręs arkiv. S. Tamkevičius pakvietė visus pasvarstyti, kokia turėtų būti krikščionio pozicija dabartinių išbandymų akivaizdoje. Pasak ganytojo, pražūtinga sunkmečiu būtų ne ekonominės bėdos, bet nerimas ir pesimizmas. „Manau, jog karitiečiai bei mes visi, Bažnyčios žmonės, turime palaikyti solidarumą, nepasiduoti pesimizmui ir daryti tai, ką galime padaryti“, – sakė

arkivyskupas, linkėdamas patiems išlaikyti ramybę ir padėti kitiems. Ganytojas nuoširdžiai padėjo *Caritas* nariams už darbą ir paskatino juos atidžiau žvelgti į gyvenimo tikrovę savo aplinkoje, ypač padėti vaikus auginančioms šeimoms, nors jų tėvai ir turėtų žalingų įpročių, pasistengti kuo plačiau šiais jubiliejiniais Evangelijos žinios metais paskleisti žmonėms Šventąjį Raštą.

Vyskupas J. Ivanauskas kreipėsi į *Caritas* narius prašydamas per būsimus susitikimus dekanatuose kovo mėnesį pateikti išvalgų, kaip miestų ir kaimų parapijose geriau atlikti karitatyvinę ir socialinę Bažnyčios misiją tiesiogiai tarnauti vargstantiems, gydyti ir dvasines tų žmonių žaizdas, prisidėti prie Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo nutarimų bei Evangelijos žinios jubiliejaus programos įgyvendinimo.

-kasp-

Evangelizacinė šventė Įgulos bažnyčioje

Vasario 13–16 d. Kauno Šv. arkangelo Mykolo (Įgulos) bažnyčioje vyko Evangelijos žinios jubiliejinių metų evangelizacinė šventė. Renginys prasidėjo vasario 13 d. vakare prieš 70 metų šioje šventovėje pastatytą ir dabar Latvijos vargonų dirbtuvėse (vad. Janis Kalninis) restauruotą vargonų pašventinimu. Šv. Mišioms tą vakarą vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, koncelebravo Panevėžio vyskupas emeritas Juozas Preikšas, Kauno kurijos kancleris mons. Adolfas Grušas. Giedojo prof. Petro Bingelio vadovaujamas Kauno valstybinis choras.

Gausiai susirinkusiems miesto valdžios žmonėms, kultūros darbuotojams, muzikams, šios bažnyčios lankytojams arkivyskupas pasakė homiliją ir pakvietė asmeniškai apmąstyti, ką dabarties žmogui reiškia Evangelijos žinia, taip nelengvai pasiekusi Lietuvą ir atvėrusi galimybę žengti drauge su krikščioniškąja Europa. Ganytojas priminė pirmųjų tėvų nuodėmę ir jos padarinius, tebejuokiančius pasaulį ir keliančius jame suirutę. „Kai pašventinsiu vargonus, išgirsime jų dieviško grožio garsus – tarsis pasaulio dalelę, nepaliestą nuodėmės“, – sakė ganytojas, kviesdamas šiame grožyje išvelgti Kūrėjo norą, kad ir žemė bei žmogus būtų tokie pat gražūs, ir ryžtis laikantis Evangelijos atkurti šį grožį savo gyvenimu.

Šv. Mišių pabaigoje kurijos kancleris mons. A. Grušas perskaitė dvi padėkas. Pirmoji, pasirašyta Šventojo Tėvo Benedikto XVI, įteikta ilgamečiam bažnytinės muzikos puoselėtoju prof. P. Bingeliui. Antroji, kurią pasirašė arkiv. S. Tamkevičius, skirta Kauno miesto merui Andriui Kupčinskui už reikšmingą indėlį atnaujinant Įgulos bažnyčios vargonus.

Po šv. Mišių neskubėjusiems skirstytis jų dalyviams svečias iš Švedijos, vargonų ekspertas Göranas Grahnas, P. Antonio Solero sonata pristatė mažųjų bažnyčios vargonėlių pozityvą. Restauruotą bažnyčios vargonų istoriją trumpai praskleidė jų atnaujinimo darbus prižiūrėjęs muzikologas, vargonų restauratorius Rimantas Gučas. Jis dėkojo Bažnyčiai ir miesto vadovams už paremtą idėją atnaujinti instrumentą. Nuo pat modernių tais laikais vargonų (jų gamintoja buvo garsi vokiečių firma „E. F. Walker“) pastatymo 1939 m. jais grodavę įžymūs vargonininkai, chore noriai giedodavę garsūs solistai. Vargonininko Bernardo Vasiliausko atliktu Juozo Naujaliao kūriniu „Du preliudai“ šventovėje prasidėjo koncertas. Jį vainikavo Stasio Šimkaus (žodžiai Jurgio Zauerveino) „Lietuviais esame mes gimę“, sugiedotas Kauno valstybinio choro.

politas Sigitas Tamkevičius, nemažai menotyrininkų, istorikų, architektų, kauniečių, lankančių šią pagrindinę miesto šventovę. Renginį vedė leidinio sudarytoja ir viena jo autorių doc. dr. Laima Šinkūnaitė.

Dr. Laimos Šinkūnaitės, dr. Rimos Valinčiūtės-Varnės, dr. Vaidos Kamuntavičienės, dr. Nijolės Lukšionytės-Tolvaišienės darbe išsamiau istoriniu ir menotyriiniu žvilgsniu prieš skaitytojų akis skleidžiama arkikatedros istorija nuo parapijos įsteigimo XV a. iki Nepriklausomybės atkūrimo, iškeliamas jos vaidmuo visuomeniniame ir religiniame gyvenime, apibendrinamas architektūrinis savitumas, atveriamos meno vertybės ir nauji tyrinėjimo šaltiniai bei galimybės. „Mano širdis džiaugiasi taip gražiai ir išsamiai parengta knyga“, – sakė arkiv. S. Tamkevičius.

-kasp-

Katalikų tėvų asociacijos seminarų ciklas Kaune

Vasario 14–18 d. Kaune vyko tarpusavio santykių konsultantės Marie Maquaire (Prancūzija) seminarų ciklas „Kiek kartų turiu atleisti? 77 kartus?“, kurį surengė Katalikų tėvų asociacija. Dauguma užsiėmimų vyko Šv. Pranciškaus Ksavero (Jėzuitų) bažnyčioje. Seminarai, skirti šeimoms bei mokytojams, susilaukė didelio susidomėjimo – į juos susirinko auditorija iš įvairių Lietuvos miestų.

Konsultantė M. Maquaire, trumpai pristatydama savo istoriją, darbo patirtį stengėsi vaizdžiai paaiškinti, koks svarbus žmogaus subrendimui ir laimingam gyvenimui yra atleidimas bei atsiprašymas – naujų santykių pradžia ir pagrindas. M. Maquaire kalbėjo apie santykių gydymą atleidimu, aiškino, kaip atpažinti bendravimo problemų šaknį, per konkrečius pavyzdžius pateikė būdų ir priemonių, kaip atleisti artimiesiems. Atskirai buvo kalbama apie atleidimą sau, savo sutuoktiniui (-ei), tėvams, seneliams. Paskutiniame seminare aptarta, kaip atleisti Dievui ir Bažnyčiai.

Šie seminarai taip pat buvo surengti Ruklos „Geležinio vilko“ bataliono kariais, Kauno jėzuitų gimnazijos ir Vievo sanatorinės mokyklos mokiniams bei mokytojams.

Tarpusavio santykių konsultantė Marie Maquaire birželio mėn. ketina atvykti į Pakutuvėnų stovyklą, o po metų vėl bus surengtas seminarų ciklas Kaune.

-sam-

Keliais žodžiais

Panevėžys. Vasario 11 d. Pasaulinės ligonių dienos proga Panevėžio vyskupijos *Caritas* Vaikų ir jaunuolių užimtumo centro vaikai, jų vadovai ir savanoriai lankėsi Šv. Juozapo globos namuose. Vaikai bendravo su seneliais, padovanojo jiems savo darbėlių, parodė meninę programėlę. Maloni tarpusavio bendravimo popietė vaikams buvo gera žmogiškumo pamoka.

-Pn-

Kaišiadorys. Vasario 16 d. LR Prezidentas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Komandoro didžiuoju kryžiumi apdovanojo buvusį Kanados lietuvių katalikų savaitraščio „Tėviškės žiburiai“ redaktorių, lietuviybės puoselėtoją, Kaišiadorių vyskupijos kunigą prel. dr. Praną Gaidą-Gaidamavičių. Gimęs 1914 m. Kiauklių parapijoje (Širvintų r. sav.), prelatas studijavo Kauno kunigų seminarijoje, 1937 m. buvo iššventintas į kunigus, 1940 m. pasitraukė į Vakarų, kur studijavo Freiburgo (Vokietija) ir Liuvėno (Belgija) universitetuose, apgynė teologijos daktaro laipsnį. Nuo 1950 m. gyvena Kanadoje. 1996 m. leidykla „Mintis“ (Vilnius) išleido Prano Gaidos-Gaidamavičiaus raštus: „Išblokštasis žmogus“, „Milžinas, didvyris, šventasis“ ir „Didysis nerimas“. 1981 m. Romoje prel. P. Gaida-Gaidamavičius yra išleidęs knygą apie Dievo tarną Teofilijaus Matulionio gyvenimą „Nemarus mirtingasis“. Knygos santrauka jo pastangomis išleista vokiečių, portugalų ir ispanų kalbomis.

-Kš-

Evangelizacinės šventės programoje dalyvavo Kauno sukarintų struktūrų kariai ir pareigūnai. Po rytmečio šv. Mišių šeštadienį kariai, policininkai, gaisrininkai skaitė Šv. apaštalo Pauliaus laiškus. Šioje susikaupimo popietėje vargonavo Julija Bujanovaitė, smuiku griežė Jurgita Gėlūnaitė. Vasario 16-ąją vyko Lietuvos šaulių sąjungos Kauno apskrities Vytauto Didžiojo šaulių 2-osios rinktinės jaunųjų šaulių priesaikos ceremonija.

Pagrindinės iškilmės surengtos sekmadienį, vasario 15 d. Rektorato bendruomenę aplankė Kauno arkivyskupijos augziliaras vyskupas Jonas Ivanauskas. Drauge su kurijos kancleriu mons. Adolfu Grušu jis aukojo šv. Mišias, susitiko su pastoracine taryba, jaunimu. Per sumos šv. Mišių pamokslą išskirtinius arkivyskupijos gyvenimo įvykius, čia švenčiamas šventes vyskupas pavadino dar viena proga ir galimybe „Dievui aplankyti savo tautą“. Pasak ganytojo, Evangelijos žinios tūkstantmetei Lietuvai metais svarbiausia, kad Geroji Naujiena, kitados sunkiai pasiekusi Lietuvos žemę, pasiektų ir žmonių širdis. Vyskupas atkreipė dėmesį į esminius programos akcentus: skaityti Šventąjį Raštą ir tapti Jėzaus mokiniais, kartu su juo keliaujančiais savo gyvenimo kelionę, neapleisti sekmadienio šv. Mišių, šeimos gyvenimą priimti kaip Dievo dovaną, sąmoningai pažinti tikėjimą ir kt. „Tegul šie metai bus paženklinti gyvo tikėjimo, artimo meilės, kad kiekvienas tikintysis jaustų pareigą padėti kitam atrasti Dievą“, – linkėjo bažnyčios lankytojams vysk. J. Ivanauskas.

Savaitgalį per pamaldas giedojo bažnyčios choras *Te Deum* (vadovas Audrius Petrauskas), džiugino ir giesme maldas palydėjo Kauno sakralinės muzikos mokyklos choras „Giesmė“ (meno vadovė Salvijina Jautakaitė), arkikatedros bazilikos mišrusis choras *Cantate* (vadovė Vita Vaitkevičienė). Po pamaldų vyko nemokami vargonų muzikos koncertai, meninė programa „Žodis ir muzika“ (aktorius Egidijus Stancikas). Savo programą pristatė Kauno vaikų ir moksleivių laisvalaikio rūmų kolektyvai.

-kasp-

Mirė jubilias kunigas Juozas Bagdonas (1914–2009)

Vasario 6 d., eidamas 96 metus, mirė Utenos Kristaus Žengimo į dangų parapijos altaristas jubilias kun. Juozas Bagdonas. Kun. J. Bagdonas gimė 1914 m. sausio 2 d. Plakiškių kaime, Miežiškių parapijoje (Panevėžio r.). Mokėsi Tekoriškio ir Kuzmiškio pradžios mokyklose bei Kražių gimnazijoje. 1934–1941 m. studijavo Kauno kunigų seminarijoje ir 1941 m. sausio 26 d. vyskupo Vincento Brizgio buvo iššventintas į kunigus.

Nuo 1941 iki 1947 m. dirbo vikaru Užpaliuose, Jūžintuose, Utenoje, Rokiškyje, Biržuose, 1947–1954 m. kalėjo Vorkutos lageryje. 1954–1955 m. buvo Krekenavos parapijos vikaras, 1955–1970 m. administravo Onušio parapiją, nuo 1970 m. rugsėjo tarnavo Utenos Kristaus Žengimo į dangų parapijos altaristu.

Kun. J. Bagdonas buvo pašarvotas parapijos bažnyčioje, kur vasario 9 d. ir buvo aukojamos laidotuvių šv. Mišios. Mirusysis palaidotas Utenos Kristaus Žengimo į dangų bažnyčios šventoriuje.

-P-

KŪNO ŠVENTYKLA

III gavėnios sekmadienis (B)
Iš 20, 1–17; 1 Kor 1, 22–25; Jn 2, 13–25

Pirmajame skaitinyje girdėjome Dievo apreikštus dešimt įsakymų. Susibūrę prie Sinajaus žmonės jų klausėsi su pagarbia baime, net prašė, kad Dievas kalbėtų per tarpininką – Mozę. Vis dėlto Dievo įsakymais apdovanojta tauta vėliau nepajėgė jų laikytis, nors gavo iškalbingų Dievo didybės ženklų, buvo barama ir raginama pranašų. Dievo įsakymų amžinumą pabrėžia ir Jėzus: „Kol dangus ir žemė nepraeis, nė viena raidelė ir nė vienas brūkšnelis neišnyks iš Įstatymo, viskas išsipildys“ (Mt 5, 18).

Dievo įsakymų mokomės laikytis nuo pat vaikystės. Turime nuolat ugdyti sąžinę, kad, vadovaudamiesi Bažnyčios mokymu, suvoktume Dievo įsakymų reikalavimus. Susiduriame su naujais visuomenės gyvenimo iššūkiais: tradicinei šeimai ir gyvybei priešiška aplinka, biotechnologijomis prisidengusios mirties kultūros apraiškomis. Turime mokytis išmintingai naudotis žiniasklaidos privalumais ir nesileisti jos manipuluojami. Juk net politinės partijos per rinkimų kampaniją mojuoja Dekalogu... Ne pirmas kartas. Totalitarinės ideologijos taip pat bandė kurti savo kodeksus, savotiškus Dekalogo pakaitalus.

Tik Jėzus galutinai įprasmina ir įvykdo Dievo įsakymus. Tačiau šios dienos Evangelija iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti kaip kvietimas į radikalų perversmą. Susukęs rimbą Jėzus išvaro iš šventyklos prekybininkus, išvarto pinigų keitėjų stalus. Ši scena gali kelti net slaptą pasitenkinimą, žadinti subtilų viršenybės jausmą. Jaučiamės, tarsi Jėzus būtų atkeršijęs už kokią nors mūsų nuoskaudą. Taip jiems ir reikia! Mums patinka teisinti savo pykčio proveržius Jėzaus pavyzdžiu, jo „šventąja rūstybe“.

Mūsų fariziejiški pasitenkinimo jausmai nedaug turi bendro su Viešpaties žodžiu. Evangelistų pasakojimuose neminima, koks jausmas buvo užvaldęs Viešpaties širdį. Jėzus yra gailestingumo ir supratingumo pavyzdys, nors jis kartais stipriai priešinasi fariziejų klaidoms. Jėzus niekada nekurstė jokios politinės sumaišties ar revoliucijos, veikiau visaip stengėsi, kad taip neįvyktų. Jėzus niekuomet nesiekė reformuoti žydų tikėjimo. Prekeiviai ir pinigų keitėjai nebūtinai buvo blogi žmonės. Savo paslaugomis jie pasitarnaudavo gausiai šventyklą lankantiems maldininkams. Daugybė žmonių iš aplinkinių Viduržemio jūros kraštų atvykę norėdavo išsikeisti pinigų, kad galėtų įsigyti

aukai reikalingų gyvulių. Galima net įsivaizduoti, kad Marija ir Juozapas atėję į šventyklą paaukoti pirmagimio Jėzaus čia nusipirko du balandžius, apie kuriuos pasakoja evangelistas Lukas (2, 24). Negalima piktintis nė žmonėmis, kurie naudojosi šia prekyba. Tiek prekeiviai ar pinigų keitėjai, tiek perkantieji darė tai, kas buvo įprasta ir leistina vadovybės.

Ši įprastinė šurmulį sutrikdo pranašiškas Jėzaus gestas. Žinoma, aplink susirenka būrys žiūrovų. Žydai klausia: kokį ženklą galėtum duoti, jog turi teisę taip daryti? Koks ženklas patvirtins, kad šis šventyklos išvalymas yra pranašiškas? Jėzus duoda ženklą, tačiau jie jo dar nesupranta. Evangelistas Jonas mums aiškina: trečiąją dieną jis prisikels iš numirusiųjų. Tik po Jėzaus prisikėlimo mokiniai prisiminė šiuos žodžius. Mokiniai įsidėmi psalmės žodžius: „Uolumas dėl tavo namų sugrauš mane.“ Uolumas dėl Dievo namų kainuos Jėzui gyvybę.

Mokiniai laužo galvas, negali suprasti patys nei kitiems paaiškinti. Tik po prisikėlimo jie ima suprasti. Ir mes atsiduriame panašioje padėtyje. Ir mums ne visada aiškus Jėzaus žodis, o jo priešams lengva pasišaipyti iš mūsų nepajėgumo. Tačiau juokiasi tas, kas juokiasi paskutinis.

Jėzaus siūlomas įrodymas yra netolimos ateities pranašystė. Išgirdę žodžius: „Sugriaukite šitą šventovę“, Jėzaus klausytojai nesupranta, kad jis kalba apie savo kūno šventovę. Jėzaus kūnas yra šventykla, jame gyvena Dievas. Tai tikresnė šventykla, negu akmenų pastatas. Jėzaus prisikėlimas trečiąją dieną atrodo lygiai taip pat neįmanomas, kaip ir šventyklos atstatymas per tris dienas. Tačiau tai vis dėlto įvyks, patvirtinant Dievo atsiųstojo Sūnaus žodį.

Jėzus veikia neįprastai. Su rimbu išveja iš šventyklos prekeivius, o po to žydams kalba apie savo kūno šventovę. Šie žodžiai tarsi toliau tęsiami ir paaiškinami apaštalo Pauliaus Laiške korintiečiams „Argi nežinote, kad jūs esate Dievo šventovė ir jumyse gyvena Dievo Dvasia?“ (1 Kor 3, 16). Kūno šventyklos slėpinys yra ne tik Jėzaus, bet ir kiekvieno iš mūsų. Jei leidžiu Jėzui veikti manyje, mano kūniškumas tampa perkeistas. Kūnas nėra sielos priedėlis ar jos kalėjimas. Žmogus yra drauge dvasia ir kūnas; kitaip tariant, žmogus ne tik turi kūną, bet ir yra kūnas. Verta savęs paklausti, kaip aš elgiuosi su savo kūno šventove, ar leidžiu Jėzui, kad jis išvytų iš jos blogį ir nuodėmę? Jėzus ne tik apvalo mūsų kūną, bet ir moko juo išmintingai naudotis. Tikime, kad Jėzaus pavyzdžiu nuskaistinta mano kūno šventovė taip pat dalyvaus prisikėlime.

MEILĖ IR BAUSMĖ

IV gavėnios sekmadienis (B)
2 Kr 36, 14–17.19–23; Ef 2, 4–10; Jn 3, 14–21

Šio sekmadienio skaitiniai atskleidžia du Dievo meilės aspektus: meilę ir bausmę. Mums patinka Dievo meilės žinia, bet nenoriai klausomės apie bausmę, ypač, jei tai susiję su mumis. Jėzaus auka ant kryžiaus įtikina, kad Dievas nėra kerštingas baudėjas. Bausmę užsitraukiame patys. Tai žmogaus laisvės slėpinys.

Kronikų knygoje apmąstomas Dievo veikimas Izraelio istorijoje. Per šešis šimtmečius Sandoros bendrija išgyvena nuostabių pakilimo momentų, didžiuojasi pasiekimais. Nepaisant daugelio Dievo globos įrodymų, knygos pabaigoje aprašoma tragiška Judo karalystės žūtis. Liūdną nuodėmingo neklusnumo rezultata kronikininkas apibendrina šiais žodžiais: „Viešpats, jų protėvių Dievas, siuntė jiems žodį per savo pasiuntinius kasdien be perstojo, nes jis gailėjosi savo žmonių ir savo buveinės. Bet jie išjuokdavo Dievo pasiuntinius, niekindami jo žodžius ir tyčiodamies iš jo pranašų“ (2 Kr 36, 15–16). Bausmė buvo baisi. Kaldėjų kariai nuniokojo Jeruzalės miestą, sugriovė šventovę, žudė jaunos ir senus, o galiausiai viską padegė. Amatininkus, statybininkus, raštininkus išsivarė į Babiloną, kur tremtiniai „sėdi verkdami“ (Ps 137, 6). Kaip gali Dievas leisti išrinktajai tautai kentėti tokias baisybės? Laimei, atsakymą duoda Jėzus: „Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį Sūnų“ (Jn 3, 16). Po dviejų savaitių jis iki galo atskleis, ką reiškia „atiduoti“. Netrukus, Verbų sekmadienį, pradėsime galutinį dieviškojo nusižeminimo ir atsidavimo kelio etapą.

Psalmėje giedama: „Prie Babilonijos upių – ten mes sėdėjome verkdami, Ziono kalną atsiminę. <...> Jeruzale, jeigu tave užmirščiau, tenvysta mano dešinė“ (137, 5–6). Biblijoje dažnai kalbama apie atmintį. Babilono tremties metais parašytoje psalmėje izraelitai raginami atsiminti Jeruzalės miestą. Kitais žodžiais tariant, jie raginami atminti Dievą. Šventasis Augustinas savo veikale apie Švč. Trejybę rašo: kad pažintume ir mylėtume Dievą, pirmiausia turime jį atminti. Žmonės ryškiai įsimena patirtas nuoskaudas. Nepakeliamai skausmingus išgyvenimus kai kas malšina alkoholiu ar narkotikais. Esame linkę užsisklęsti uždarame savigailos rate. Šventasis Augustinas pabrėžia kitką: Turime kreipti mintis ne į save, bet į Dievą. Dievo žodis yra svarbesnis. Mūsų laikų netikėjimas dažnai susijęs ir su tuo, kad žmonės mažai galvoja ar net visiškai negalvo-

ja apie Dievą, jo neprisimena. Kai atsimename Dievą, kažkas mumyse sujuda. Nemanykime, kad išganymas tėra proto pastangos, tarsi įtemptai svarstytime, kur pametėme raktus. Jėzus šiandien aiškiai parodo, kad išganymas priklauso nuo Dievo malonės (Jn 3, 16). Mes galime atminti Dievą tik todėl, kad jis pirmasis mus pamilo ir pirmasis mus atmena.

Nuo vaikystės esame įpratę matyti kryžių. Mūsų neįgaudina kryžiaus ženklas. Tačiau sveiku protu sunku suderinti atėjusią į pasaulį šviesą ir nukryžiuotą Dievą. Apmąstydami kryžių suvokiame, kaip gąsdino ir stulbino Jėzaus mokinius mintis apie mokytojo silpnumą. Apaštalas Paulius sako, kad Jėzus dėl mūsų tapo prakeikimu ir nuodėme. Pakartoto įstatymo knygoje skaitome: „Dievo prakeikimas bus tam, kuris kabo ant medžio“ (21, 23).

Gavėnios metu Dvasia veda mus su Jėzumi per keturiasdešimties dienų dykumą. Tai gali būti vienatvės, nuovargio ir tylos dykuma. Šia patirtimi Viešpats nori mus išlaisvinti nuo tų dalykų, kurie mus pavergia. Dykumoje Viešpats prabyla į mūsų širdis. Kalbėdamas Nikodemui Jėzus taip pat primena izraelitų dykumos patirtį, nuodingų žalčių puolimą. Aiškindamas apie būtinybę „atgimti iš aukštybės“ Jėzus nurodo vienintelį kelią – kryžių. Kaip Mozė dykumoje iškėlė žaltį, taip turi būti iškeltas ir Žmogaus Sūnus.

Šioje Evangelijoje yra pranašystė, parengianti Didžiajai savaitei: Žmogaus Sūnus turi būti išaukštintas. Žmogaus pakėlimas virš žemės ant gėdingo kryžiaus medžio drauge yra ir išaukštinimas virš visos žemiškosios tikrovės, Tėvo sosto dešinėje. Šie abu išaukštinimai evangelisto žvilgsnyje susilieja į viena. Išaukštinimas ant kryžiaus yra pirmoji pakopa, vedanti į šlovingąjį galutinį Viešpaties išaukštinimą.

Ant medžio iškeltas žaltys yra nekenksmingas, net apsaugo to, kuris į jį žvelgia, gyvybę. Žmogaus Sūnus dovanoja amžinąjį gyvenimą kiekvienam tikinčiajam. Apaštalas Paulius tai nusako tokiais žodžiais: „Dievas, apstus gailestingumo, savo didžia meile, kuria mus pamilo, mus, mirusius nusikaltimais, prikėlė gyventi su Kristumi.“ Dievo gailestingumo žinia ir nuodėmės panaikinimo žinia prikalta prie kryžiaus vinimis. Žvelgdami į Nukryžiuotąjį, tikėdami jo atliktu išganyimo darbu, pasitikėdami Dievo gailestingumo pažadu, viliamės jo malone: „Kad kiekvienas, kuris jį tiki, nepražūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą.“

Ignace de la Potterie SJ

Kunigiškojo celibato biblinis pamatas

Jau keletą šimtmečių daug diskutuojama, ar aukštesniųjų šventimų dvasininkams celibato privalomumas (ar bent reikalavimas susilaikyti vedusiems dvasininkams) yra biblinės kilmės, ar grindžiamas tik bažnytine tradicija, ateinančia iš IV amžiaus, kadangi nuo tada neabejotinai šis klausimas reguliuojamas įstatymais. Dėl pirmojo iš dviejų galimų atsakymų neseniai dar kartą buvo pateikta ypač plačios apimties studija (Ch. Cochinis. „Origines apostoliques du célibat sacerdotal“) (1). Kaip aiškiai byloja antraštė, autorius laikosi nuostatos, kad celibatas gali ir turėtų būti išlaikytas atsižvelgiant (galbūt labiau negu praeityje) į senosios tradicijos plėtotę, būtent į tai, į ką primygtinai atkreipia dėmesį A. M. Stickleris minėto veikalo įžangoje (2) ir H. Crouzelis savo recenzijoje (3). Kitaip tariant, susilaikymo (arba celibato) *prievolé* tapo kanoniniu įstatymu tik ketvirtajame amžiuje, tačiau prieš tai, nuo apaštalų laikų, gyvenimo susilaikant (arba laikantis celibato) idealas jau taikytas Bažnyčios tarnautojams ir kaip reikalavimas daugelio (pavyzdžiui, Tertulijono ar Origeno) giliai suvoktas ir išgyventas, tačiau dar nebuvo privalomas visiems aukštesniųjų šventimų dvasininkams. Tai buvo gyvybinis principas, nuo apaštalų laikų aiškiai esantis grūdas, pamažu išaugęs į bažnytinių įstatymų leidybą ketvirtajame amžiuje (4).

Atrodo, kad Katalikų Bažnyčios katekizme (1579) laikomasi tos pačios linijos; tačiau jame apdairiai neminimas kanoninis įstatymas dėl celibato, šis įstatymas yra šiandienos bažnytinės teisės dalis (CIC 277, §1), o tik pateikiami bibliniai celibato motyvai. Tačiau čia nėra Senojo Testamento nuorodų (kaip dažnai buvo daroma praeityje), o tik cituojamos dvi Naujojo Testamento ištraukos: viena jų, Mt 19, 12, apie celibatą „dėl dangaus karalystės“; taip pat apaštalo Pauliaus 1 Kor 7, 32–35 tekstas, kur apaštalas kalba apie pašauktuosius nepadalyta širdimi pasišvęsti Viešpačiui ir „Jo reikalams“; pabaigoje priduriama: „Priimtas džiugia širdimi, celibatas labai akivaizdžiai skelbia Dievo karalystę.“ Čia galima būtų cituoti kitas Naujojo Testamento vietas, kurias, pavyzdžiui, Paulius VI nurodė savo enciklikoje *Sacerdotalis coelibatus* (17–35), pabrėždamas šventojo celibato motyvus (kristologinę, ekleziologinę ir eschatologinę jo reikšmę). Tačiau problema ta, kad šie įvairūs tekstai aprašo celibato teologinę ir dvasinę vertę kaip būdingą krikščioniškąjį idealą *in genere*. Šis idealas lygiai galioja vienuoliams ir pasaulyje gyvenantiems pašvęstojo gyvenimo žmonėms; tuose tekstuose nenurodomas joks ypatingas ryšys su Bažnyčios tarnystėmis.

Todėl kyla būtent šis klausimas: Ar Šventajame Rašte yra tekstų, rodančių specialų ryšį tarp celibato ir *kunigystės*? Atrodo, kad taip. Tačiau, jei taip yra iš tikrųjų, reiktų teikti daugiau svarbos tam tikroms Naujojo Testamento ištraukoms, kurioms, nors tai keista, pastarojo laikmečio polemikoje nebuvo skiriama daug dėmesio. Tai tekstai, kuriuose analizuojama Pauliaus norma (tiesa, ji labai prieštaringa) *unius uxoris vir* (5), – šią analizę nauja medžiaga papildė Ch. Cochinis. Šis principas, keletą kartų aiškiai pakartotas pastoraciniuose laiškuose, yra unikaliai svarbus mūsų atveju dėl dviejų priežasčių. Pirmoji, kaip įtikinamai parodė A. M. Stickleris (6) ir Ch. Cochinis (7), ta, kad ši klauzulė buvo viena pagrindinių formulių, kuria grįsta senoji tradicija, nurodant *kunigiškojo celibato* įstatymo apaštališkąją kilmę. Žinoma, tai didžiulis paradoksas: kaip galima kunigų *celibatą* grįsti remiantis tekstais, kuriuose kalbama apie *susituokusius* tarnautojus? Toks svarstymas gali būti prasmingas tik tuomet, jei tarp dviejų kraštutinumų (tarnautojų santuokos ir celibato) yra tarpinė sąvoka: tai yra *susilaikymas*, saistęs *susituokusius* tarnautojus. Veikiausiai todėl, kad nebuvo atsižvelgiama į *susilaikymo* tarpinę vertę, pastaruoju metu formuluotė *unius uxoris vir* dingo iš diskusijų apie *celibatą*. Taigi šiandien laikas iš naujo dėmesingai ištirti šį tradicinį argumentą.

Kita priežastis, dėl kurios šie tekstai yra ypač svarbūs griežtai bibliniu požiūriu, yra faktas, kad tai vienintelės Naujojo Testamento vietos, kur ta pati norma nustatoma trimis *išventintųjų tarnautojų* grupėms, ir tik joms. Pasak pastoracinių laišku, tiek vyskupas turi būti *unius uxoris vir* (1 Tim 3, 2), to paties reikalaujama iš kunigo (Tit 1, 6), taip pat iš diakono (1 Tim 3, 12), tuo tarpu ši formuluotė (atrodo, techninė) niekad nevartojama kitų krikščionių atžvilgiu. Čia susiduriame su specialiu reikalavimu vykdant *tarnybines kunigystes* kaip tokias. Taip pat dera atkreipti dėmesį, jog papildomoji formuluotė *unius viri uxor* (1 Tim 5, 9) atsiranda, kai kalbama apie ne jaunesnes kaip šešiasdešimties metų našles. Taigi ji netaikoma bet kuriai krikščionei, o tik vyresnėms moterims, bendruomenėje vykdančioms *tarnystę* (galima įsivaizduoti, kad ši *tarnystė* panaši į ankstyvųjų laikų diakonų). Šios formuluotės stereotipinis pobūdis pastoraciniuose laiškuose verčia įtarti, kad ji jau buvo išisknijusi ilgoje biblinėje tradicijoje (8).

Ką gi reiškia pasakymas, kad Bažnyčios *tarnautojas* privalo būti „vienos žmonos vyras“? Toliau pabandydysime parodyti, jog formulė *unius uxoris vir* iki ketvirtąjo amžiaus buvo suprantama, kaip gerai atskleidžia A. M. Stickleris, „kaip biblinis argumentas, pagrindžiantis *celibatą* apaštališkuoju įkvėpimu: Pauliaus norma interpretuota kaip veiksmingos *tarnautojų*, kurie jau buvo susituokę iki šventimų, *susilaikymo* praktikos garantija“ (9). Kitoje

dalyje žengsime dar vieną žingsnį: pasiūlysimė pačios Pauliaus klauzulės *unius uxoris vir* išsamesnę teologinę interpretaciją, siekdami parodyti, kad jau Naujojo Testamento laikais tarnybinei kunigybei siūlomas santuokinio ryšio tarp jaunikio Kristaus ir nuotakos Bažnyčios pavyzdys, grindžiamas mistiniu žvilgsniu į Bažnyčią, apie tai šventasis Paulius dažnai mini savo laiškuose (plg. 2 Kor 11, 2; Ef 5, 22–32) (10). Nuo čia tampa pakankamai aišku, kad susituokusiems tarnautojams jų šventimai suponavo kvietimą nuo tol gyventi susilaikant.

Klauzulė unius uxoris vir: ankstyvosios tradicijos argumentas – celibatas ir susilaikymas yra apaštališkosios kilmės

a) Bažnytiniai įstatymai nuo ketvirtojo amžiaus

Mokslininkai bendrai sutaria, kad celibato ar bent susilaikymo privalomumas tapo kanoniniu įstatymu nuo ketvirtojo šimtmečio. Čia pakartotinai cituojami kai kurie neginčijami tekstai: trys popiežiškosios dekretalijos, datuojamos apie 385 m. (popiežių Siricijaus *Decreta* bei *Cum in unum*, ir Siricijaus arba Damazo *Dominus inter*), taip pat 390 m. Kartaginos Susirinkimo kanonas (11).

Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, kad ketvirtojo ir penktojo amžiaus įstatymų leidėjai tvirtino, jog šis kanoninis potvarkis buvo grindžiamas apaštališkąja tradicija. Pavyzdžiui, pasak Kartaginos Susirinkimo, dera, kad dieviškųjų sakramentų tarnautojai būtų *tobulai susilaikantys* (*continentes esse in omnibus*): „kad tai, ko mokė apaštalai ir ko laikėsi *senovė*, galėtume laikytis ir mes“ (12). Buvo vienbalsiai priimtas privalomo *susilaikymo* dekretas: „Visiems patinka, kad vyskupas, kunigas ir diakonas, skaistumo saugotojai, susilaikytų nuo santuokinių santykių su savo žmonomis (*ab uxoribus se abstineant*), kad būtų išlaikytas tarnaujančiųjų prie altoriaus tobulas skaistumas.“

Pauliaus formulė *unius uxoris vir* čia tiesiai neminima, bet numanoma nuoroda į šią klauzulę, kadangi panašiai kaip pastoraciniuose laiškuose paminimi vyskupas, kunigas ir diakonas. Be to, ankstyvesniame tekste, paties Siricijaus, 386 m. pristačiusio Romos Susirinkimo normas, dekretalijoje *Cum in unum* aiškiai cituojama 1 Tim 3, 2. Čia popiežius pirmiausia suformulavo prieštaravimą: pasak kai kurių, 1 Tim 3, 2 frazė *unius uxoris vir* garantavo vyskupui teisę *naudotis* santuoka po šventimų; Siricijus atsakė pateikdamas šios klauzulės tinkamą aiškinimą: „Jis (Paulius) nekalbėjo apie vyrą, kuris nuolat trokštų pradėti vaikus (*non permanentem in desiderio generandi dixit*); jis kalbėjo apie susilaikymą, kurio jie turės laikytis ateityje (*propter continentiam futuram*).“ Šis pamatinis tekstas vėliau kartotas daug kartų (13). Štai koks Ch. Cochinio komentaras: „Monogamija (tai yra

unius uxoris vir įstatymas) yra sąlyga šventimams gauti, kadangi ištikimybė (kurios buvo laikomasi *iki tada*) vienai moteriai garantuoja, kad kandidatas įstengs (*ateityje*) praktikuoti tobulą susilaikymą, kurio iš jo bus reikalaujama po šventimų“ (14). Autorius tęsia: „Ši šv. Pauliaus nurodymų Timotiejui ir Titui egzegezė yra esminė sąsaja, kuria 386 m. Romos sinodo vyskupai ir popiežius Siricijus remiasi apaštališkojo amžiaus tąsoje.“

Tačiau ar ši egzegezė, kuriai pasitelkiama apaštališkoji tradicija, yra tinkamai pagrįsta? Ne be priežasčių kai kurie mokslininkai abejoja (15). Dera paklausti: ar ne keistoka susituokusio tarnautojo *praeities* elgesyje (tai yra jo ištikimybėje vienai moteriai apimant ir *lytinius* santykius) išvelgti pakankamą jo *ateities*, tačiau *kitokio* elgesio, t. y. *susilaikymo* (turint omenyje santuokinius santykius su ta pačia moterimi, jo teisėta žmona) garantiją? Įstatymų leidėjai *praeityje* išvelgė garantiją ateičiai, tačiau tuo pat metu pakeitė registrą: nuo (teisėto) *naudojimosi* santuoka perėjo prie jos *atsisakymo*. Siekdami pateisinti šį dvejoją perėjimą nuo *praeities* į *ateitį* ir nuo *lytinių* santykių į santuokinį susilaikymą, turime tai paaiškinti per *tertium quid*: toks pateisinimas įmanomas, jei pačios formuluotės aiškinimas gali atskleisti galbūt paslėptą ir iki šiol nepastebėtą aspektą. Tai bus stengiamasi parodyti toliau.

Tačiau pirmiausia trumpai išstirkime, ar egzegezės ir kanoninių įstatymų leidybos istorijoje negalima aptikti elementų, leidžiančių išsamiau suvokti Pauliaus klauzulę.

b) Kunigų celibato ir susilaikymo teologinės priežastys

Nuo patristinio laikotarpio iki šiandien susiduriame su dviem skirtingomis Pauliaus formulės interpretacijomis. Vienų požiūriu, norma *unius uxoris vir* draudžia *serijinę* poligamiją; pasak kitų, draudžiama tik simultaniinė poligamija (16).

Pirmasis sprendimas neabejotinai labiau tradicinis: tokiu atveju šis posakis reikštų, kad išventintieji tarnautojai gali būti vedę (bet tik vieną kartą) vyrai; žmonai mirus, jie negali sudaryti antros santuokos nei vėliau vėl tuoktis. Ir šiandien šis aiškinimas labiau paplitęs tarp katalikų egzegetų. Pasak kitų, išlyga *unius uxoris vir* reiškia vien tai, jog draudžiama gyventi daugiau negu su viena moterimi tuo pačiu metu. Tokiu atveju tai būtų tik siūlymas laikytis santuokinės moralės.

Tačiau nė vienas iš tų dviejų sprendimų nėra pakankamai patenkinamas. Pirmajam galima prieštarauti: jei iki tol tarnautojo vedybinė sąjunga buvo dora, kodėl tokia neturėtų būti antroji santuoka po pirmosios žmonos mirties? Pats apaštalas, viena vertus, reikalavo iš bendruomenei tarnaujančių vyresnių našlių, kad jos būtų

unius viri uxor (1 Tim 5, 9), o jaunoms našlėms patarė vėl ištekėti (1 Tim 5, 14). Keblumų kelia ir kitoks sprendimas: juk santuokinės ištikimybės reikalaujama iš visų susituokusių krikščionių. Kodėl tuomet formulė *unius uxoris vir* (ir atitinkamai *unius viri uxor*) taikoma tik bendruomenėje atliekantiems tarnystę?

Galėtume pridurti, kad antrasis aiškinimas nepranoksta bendrosios moralės lygmens; taikyti jį Bažnyčios tarnautojams yra kažkaip banalu ir supaprastinta. Pirmasis dalykas, draudimas pakartotinai tuoktis, yra disciplininio ir kanoninio pobūdžio, tačiau nenurodomas jo teologinis pagrindas. Toks pat stygius pastebimas ir ketvirtojo amžiaus kanonų įstatymuose: popiežius Siricijus ir daugelis kitų po jo aiškino Pauliaus klauzulę kaip susilaikymo *prievole* vedusiems dvasininkams. Tiesa, jie nurodė tokį pagrindą: iš besiantinančiųjų prie altoriaus reikalaujama tyrumo. Tačiau reikia pripažinti, kad pastoraciniuose laiškuose kalbama ne apie tai.

M. Stickleris savo istorinio tyrimo pabaigoje taip pat pripažino, kad nagrinėjant visą kunigų celibato problemą buvo pernelyg susitelkta į teisinį lygmenį (17). Šioje ilgoje istorijoje stigo tarnybinės kunigystės giliosios prasmės, celibato motyvų ir jo dvasinės vertės teologinio apmąstymo. Tai ypač teisinga kalbant apie normos *unius uxoris vir* kanoninę vartoseną nuo ketvirtojo amžiaus. Taigi reikia patyrinti pačią patristinę ir kanoninę tradiciją ieškant teologinių motyvų, Pauliaus klauzule grindžiant dvasininkų susilaikymo disciplininę *prievole*.

Čia reikšmingi trys liudijimai. Pirmasis pateiktas Tertulijono trečiojo amžiaus pradžioje. Jis primena dvasininkijai, kad *monogamijos* reikalauja ne tik bažnytinė disciplina, bet ir apaštalo priesakas (18). Taigi jo data siekia apaštalų laikus. Kita vertus, jis pabrėžia, jog Bažnyčioje nemažai tikinčiųjų nėra susituokę, jie gyvena *susilaikydami*, o kai kurie iš jų priklauso „bažnytiniam luomams“ (19). Pasak Tertulijono, taip gyvenantys vyrai ir moterys „pasirinko verčiau susituokti su Dievu“ (*Deo nubere maluerunt*) (20); kalbėdamas apie mergeles jis vadiną jas „Kristaus nuotakomis“ (21).

Tačiau koks ryšys tarp, viena vertus, *monogaminės* santuokos ir, kita vertus, *susilaikymo*? Tertulijonas to nepasako, bet primena paties Kristaus pavyzdį, kuris kūno požiūriu buvo nesusituokęs ir gyveno celibate (todėl jis nebuvo „vienos žmonos vyras“), tačiau dvasiškai „turėjo vienintelę nuotaką Bažnyčią“ (*unam habens ecclesiam sponsam*) (22). Šis mokymas apie Kristaus dvasines *jungtuves* su Bažnyčia, čia įkvėptas Pauliaus Laiško efeziečiams 5, 25–32, buvo bendrai paplitęs ankstyvojoje krikščionybėje. Tertulijonas šiose dvasinėse jungtuvėse išvelgė vieną esminių monogaminės santuokos įstatymo teologinių

pagrindų: „kadangi Kristus yra *vienas*, ir jo Bažnyčia yra *viena*“ (*unus enim Christus et una eius ecclesia*) (23). Tačiau iš to dar nedarytina išvada, kad Tertulijonas jau susiejo šią doktriną ir pastoracinių laiškų formules *unius uxoris vir* bei *unius viri uxor*, kur aiškiai nurodoma *monogaminė* santuoka. Toliau stengsimės nustatyti šį ryšį tarp dviejų temų. Beje, cituotame tekste Tertulijono svarstymai nebuvo tinkamai pagrįsti: ištraukos Ef 5, 25–32 problema nėra *monogaminė* santuoka, bet iš principo kiekvienos krikščioniškos santuokos ryšys su Sandora. Čia Paulius kalba apie *visus* susituokusius Bažnyčios narius. Nurodydamas Pr 2, 24 apaštalas sako, kad vyras ir žmona „taps vienu kūnu“ (31 eil.), tuo jis pateisina jų naudojimąsi santuoka (24). Tačiau pastoracinių laiškų formulė *unius uxoris vir* taikoma ne visiems susituokusiems vyrams, bet tik Bažnyčios *tarnautojams* (į šį faktą buvo kreipiama pernelyg mažai dėmesio). Vis dėlto tolydžio į ją pradėta žvelgti kaip į dvasininkų *susilaikymo* įstatymo biblinį pagrindą. Šį dalyką reikia paaiškinti.

Šventasis Augustinas pavedėja mus dar žingsnį toliau. Dalyvaudamas Afrikos sinodų svarstybose jis, žinoma, žinojo apie bažnytinį įstatymą dėl „dvasininkų susilaikymo“ (25). Bet kaipgi Augustinas paaiškina klauzulę *unius uxoris vir*, kurią Paulius taiko vedusiems dvasininkams? Apie 420 m. parašytame veikale *De bono coniugali* jis plėtoja teologinį aiškinimą ir iškelia klausimą, kodėl poli gamija buvo priimama Senajame Testamente, o „mūsų laikais sakramentas apribojamas sąjunga tarp *vieno vyro ir vienos moters*; nuosekliai imant, teisėta išventinti Bažnyčios tarnautoju (*ecclesiae dispensatorem*) vyrą, turėjusį vieną žmoną (*unius uxoris virum*)“. Čia Augustinas pateikia ir atsakymą: „Panašiai kaip senųjų Tėvų daugelis žmonių (*plures uxores*) simbolizavo mūsų ateities visų tautų Bažnyčias, priklausančias vienam vyrui Kristui (*uni viro subditas Christo*), taip ir mūsų tikinčiųjų vadovas (*noster antistes*, mūsų vyskupas), kuris yra vienos moters vyras (*unius uxoris vir*), reiškia visų tautų sąjungą, priklausančią vienam vyrui Kristui (*uni viro subditam Christo*)“ (26).

Šiame tekste randame formulę *unius uxoris vir*, taikomą *vyskupui*, o akcentuotas faktas, kad jis, „vyras“, santykiyje su savo „žmona“ simbolizuoja ryšį tarp Kristaus ir Bažnyčios. Analogiška frazės „vyras ir žmona“ vartoseną aptinkama veikalo *De continentia* ištraukoje: „Apaštalas kviečia mus žvelgti į tris poras (*copulas*): Kristų ir Bažnyčią, vyrą ir žmoną, dvasią ir kūną“ (27). Aiškinant klauzulę *unius uxoris vir*, taikomą (susituokusiam) sakramento teikėjui, šie tekstai verčia manyti, kad jis, kaip tarnautojas, išreiškia ne tik antrąją porą (vyro ir žmonos), bet ir pirmąją: nuo šiol jis įsamenina *Kristų* jo santuokiniame ryšyje su *Bažnyčia*. Čia turime pagrindą mokymo, kuris tapo klasikinis: *Sacerdos alter Christus*. Kunigas, panašiai kaip Kristus, yra Bažnyčios jaunikis.

Reikia dar pridurti Viduramžių kanoninius įstatymus. Atgailos knygoje įvairiose vietose sakoma, kad vedusiam kunigui po šventimų ir toliau turėti lytinius santykius su savo žmona reikštų neištikimybės aktą Dievui duoto pažado atžvilgiu. Tai būtų *adulterium*, kadangi nuo šiol jis kaip tarnautojas yra susituokęs su Bažnyčia, o jo santykis su savo žmona būtų tarsi „santuokos ryšio pažeidimas“ (28). Šis svarus kaltinimas doram, teisėtai susituokusiam vyrui turi prasmę tik tokiu atveju, jei liko nepasakytas savaime suprantamas dalykas: iššventintasis tarnautojas nuo šventimų momento gyvena kitokiame santykiyje, taip pat turinčiame santuokinių pobūdį, vienijančiame Kristų ir Bažnyčią, taigi jis, tarnautojas, vyras (*vir*) reiškia jaunikį Kristų, todėl jo su savo žmona (*uxor*), pasak Leono Didžiojo, „kūninė sąjunga turi tapti dvasine“ (29).

Šios įvairios istorinės ir teologinės įžanginės prielaidos yra pakankama medžiaga imtis egzegetinės problemos, tai yra tiksliai išanalizuoti pačią formulę *unius uxoris vir* pastoraciniuose laiškuose.

Unius uxoris vir: sandoros formulė

Kaip jau matėme iš dviejų tradicinių klauzulės interpretacijų, viena (labiau paplitusi) buvo disciplininio, o kita išskirtinai moralinio pobūdžio. Tačiau taip ir nebuvo paaiškinta, kodėl Bažnyčios tarnautojas turėtų būti „vienos žmonos vyras“. Dabar pabandysime parodyti, kad šios normos pagrindimą, jos gilesnę prasmę ir implikacijas galima rasti pačiame tekste, jei jis tinkamai analizuojamas. Pirmiausia reikia išaiškinti, iš kur kyla ši slėpininga forma ir jos nepaneigiamai fiksuotas, techninis, stereotipinis pobūdis. Dera pasakyti iš karto: iš tikrųjų klauzulė yra sandoros formulė.

Tai tampa aišku, kai žvelgiame į paralelizmą tarp formulės pastoraciniuose laiškuose ir 2 Kor 11, 2 ištraukos, kur Paulius aprašo Korinto Bažnyčią kaip moterį, nuotaką, kurią jis pristatė Kristui kaip skaisčią mergele.

„Aš pavyduliauju dėl jūsų Dievo pavydu. Mat aš jus sužiedavau su *vienu vyru (uni viro)*, su Kristumi, ir turiu pas jį nuvesti jus kaip skaisčią mergele.“

Šios ištraukos kontekstas tampa ypač aiškus ją susiejus su 1 Tim 5, 9. Ta pati formulė *unus vir* taikoma nusakyti tiek Bažnyčios santykiams su Kristumi, tiek ir našlės, turėjusios tik vieną vyrą ir vykdančios bendruomenėje tarnystę. 2 Kor 11, 2 ištraukoje Kristaus nuotaka yra pati Bažnyčia. Įdėmiai perskaitykime tekstą dar kartą. Pavydas, apie kurį kalba Paulius, yra dalyvavimas Dievo „pavyde“ dėl savo tautos (30). Apaštalą degina uolumas, kad jo krikščionys liktų ištikimi sandorai, sudarytai su

Kristumi, kuris yra jų tikrasis ir vienintelis Jaunikis. Kita detalė patvirtina šį aiškinimą. Nuotaka Bažnyčia paradoksaliu būdu pristatoma jaunikiui Kristui kaip „skaisti mergele“. Tai nuoroda į Siono dukrą, kuri pranašų kartais vadinama „Siono mergele“ ar „mergele Izraeliu“ (31), ypač kai ji po praeities neištikimybės dar kartą kviečiama būti ištikima sandorai, savo santuokiniam ryšiui su vieninteliu Jaunikiu.

Kita svarbi Naujojo Testamento ištrauka yra Laiške efeziečiams 5, 22–23. Santuoka sujungti vyras ir žmona yra Kristaus ir Bažnyčios įvaizdis. Jaunikis Kristus atidavė save dėl Bažnyčios, kad padarytų ją garbingą, šventą ir nesuteptą nuotaką (plg. 26–27). Tačiau tas faktas, kad frazė *unius uxoris vir* Laiške efeziečiams netaikoma visiems susituokusiems krikščionims, o rezervuojama susituokusiems *tarnautojams* pastoraciniuose laiškuose, atskleidžia tai, jog ši formulė tiesiogiai nurodo kunigiškąją tarnystę ir Kristaus – Bažnyčios santykį: tarnautojas turi būti panašus į jaunikį Kristų.

Galime nurodyti kitą svarbų padarinį, kylantį iš ryšio tarp formulės *unius uxoris vir* (arba *unius viri uxor*) pastoraciniuose laiškuose ir 2 Kor 11, 2 ištraukos. Nuotaka – Bažnyčia vadinama „skaisčia mergele“. Santuokinė meilė tarp jaunikio Kristaus ir nuotakos Bažnyčios visuomet lieka *mergeliškoji*.

Korinto Bažnyčiai (kur akivaizdžiai dauguma buvo susituokę) tai tiesiogiai siejosi su tuo, ką šventasis Augustinas vadina *virginitas fidei*, *virginitas cordis*, nesuteptu tikėjimu (32), kurį puikiai aprašė šv. Leonas Didysis: *Discat Sponsa Verbi non alium virum nosse quam Christum* (33). Tačiau susituokusiems tarnautojams, apie kuriuos kalbama pastoraciniuose laiškuose, normalu yra tai, kad – žvelgiant į jų tarnystę mistiniu požiūriu – radikalus pašaukimas į *virginitas cordis* turi būti taip pat išgyvenamas kaip pašaukimas į *virginitas carnis* jų žmonių atžvilgiu, tai yra pašaukimas į susivaldymą, kaip išryškėjo tradicijoje, bent nuo ketvirtojo amžiaus. Taigi čia susiduriame nebe su išoriniu bažnytiniu nurodymu, bet veikiau su vidiniu suvokimu, kad šventimai padaro tarnautoją Jaunikio Kristaus atvaizdu santykiyje su Nuotaka ir Mergele Bažnyčia, taigi jis nebegali gyventi su kita žmona.

Esmingą ryšį tarp formulės *unius uxoris vir* pastoraciniuose laiškuose ir „skaisčios mergelės“ 2 Kor 11, 2 taip pat iškėlė E. Tauzinas. Pasak jo, pašvęsti Dievui vyrai „turi vaizduoti Kristų; dabar tik jis yra vienintelės Nuotakos Bažnyčios Jaunikis: *Virginem castam exhibere Christo*“ (34). Po to jis pritaiko šį principą Mato evangelijos palyginimui Mt 25, 1–13, kur dešimt „mergaičių“, kurių yra Kristaus nuotakos (daugiskaita), iš tikrųjų vaizduoja jo *vienintelę* nuotaką: „išoriškai čia yra daugybė, o

vidujai – vienybė. Argi mergeliškumas nėra geriausias vidinės vienybės išorinis atvaizdas?“

Šis sakramentinė ir dvasinė formulės *unius uxoris vir* argumentacija, grindžiama sandoros teologija, pirmiausia iškyla Vakarų tradicijoje su Tertulijonu, po to šv. Augustino ir šv. Leono Didžiojo raštuose. Ją gerai apibendrina šv. Tomas savo 1 *Tim* 3, 2 komentare (*Oportet ergo episcopum... esse unius uxoris virum*): „Taip yra ne vien vengiant nesusilaikymo, bet išreiškiant sakramentą, kadangi Bažnyčios jaunikis yra Kristus, o Bažnyčia yra viena: *Una est colomba mea* (Giesmių giesmė 6, 9)“ (35). Tačiau šventasis Tomas dar tai nesusieja su tekstu 2 *Kor* 11, 2, kur kalbama apie Nuotaką – Mergele; todėl jis nepriduria, kad *monogaminės* kunigystės reprezentuojanti reikšmė apima taip pat ir tai, kad susituokę tarnautojai pašaukti į *susilaikymą*, o nesusituokę tarnautojai, nuosekliai imant, – į *celibatą*.

Užsklanda

Norint suprasti būdą, kuriuo bandėme parodyti kuniškiškojo celibato biblinį pagrindą, svarbu suvokti skirtumą tarp celibato ir susilaikymo. Ankstyvojoje Bažnyčioje daugelis kunigų buvo susituokę. Tai paaiškina, kodėl kalbant apie Bažnyčios tarnautojus, vartota formulė *unius uxoris vir*. Tai taip pat paaiškina, kodėl Bažnyčios tėvai skyrė didelį dėmesį monogaminei santuokai (pavyzdžiui, plg. Tertulijono *De monogamia*). Tačiau žvelgiant į tradiciją darėsi vis aiškiau, kad Bažnyčios tarnautojui, vieninteliu santuokos ryšiu susijungusiam su moterimi, tarnystės priėmimas reikštų tai, kad jis nuo šiol turėtų gyventi susilaikydamas.

Vėlesniais laikais buvo įvestas skirtumas tarp kunigystės ir santuokos. Taigi formulė *unius uxoris vir* jos pažodine ir medžiagine prasme nebėra tiesiogiai taikytina šandienos kunigams, kadangi jie nėra susituokę. Tačiau paradoksaliu būdu būtent čia glūdi formulės įdomumas. Atspirtis yra faktas, kad apaštališkojoje Bažnyčioje ji buvo taikoma tik dvasininkams; taigi, greta tiesioginės santuokinių santykių reikšmės, ji įgavo naują mistinę prasmę, tiesioginę sąsają su dvasine Kristaus ir Bažnyčios santuoka. Apie tai jau užsiminė šventasis Paulius; jam *unius uxoris vir* buvo sandoros formulė: ji įvesdino susituokusį tarnautoją į santuokos ryšį tarp Kristaus ir Bažnyčios. Pauliui Bažnyčia yra „skaisti mergelė“, Kristus „Sužadėtinė“. Šis ryšys tarp tarnautojo ir Kristaus dėl Šventimų sakramento šiandien nebereikalauja žmogiškojo simbolio palaikymo – tikros tarnautojo santuokos. Taigi formulė tebegalioja Bažnyčios kunigams, nors jie nėra susituokę. Tačiau tai, kas praeityje susituokusiems tarnautojams reiškė *susilaikymą*, mūsų laikais tampa nesusituokusiųjų *celibatu*. Vis dėlto simbolinė ir dvasinė frazės *unius uxoris vir* prasmė išlieka ta pati. Joje

esanti tiesioginė nuoroda į sandorą, tai yra į *santuokos* ryšį tarp Kristaus ir Bažnyčios, kviečia mus daug didesnį dėmesį negu praeityje skirti tam faktui, kad Bažnyčios tarnautojas reprezentuoja jaunikį Kristų nuotakai Bažnyčiai. Šia prasme kunigas privalo būti „vienos žmonos vyras“. Tačiau ši viena žmona, jo nuotaka, yra Bažnyčia, kuri panašiai kaip Marija yra Kristaus nuotaka.

Būtent apie tai Jonas Paulius II dažnai užsimena posinodiniame apaštališkajame paraginime *Pastores dabo vobis*. Pabaigai galima pacituoti iš jo keletą reikšmingų ištraukų.

12 skirsnyje, svarstydamas apie kunigo tapatybę, popiežius primena, kad jo santykis su Bažnyčia turi būti antrinis santykio su Kristumi atžvilgiu. Popiežius sako: „*Kaip slėpinys Bažnyčia esmiškai susijusi su Jėzumi Kristumi*: ji iš tiesų yra jo pilnatvė, kūnas ir sužadėtinė. <...> Visą savo tapatybės tiesą kunigas ras tame, kad jo kunigystė kyla iš Kristaus, ypatingu būdu dalyvaudama Kristuje ir tęsdama Kristų, vienintelį Naujosios ir Amžinosios Sandoros Aukščiausiąjį Kunigą. Kunigas yra gyvas ir skaidrus Kunigo Kristaus atvaizdas. Kristaus kunigystė kaip absoliutaus jo „naujumo“ išganymo istorijoje išraiška yra krikščionio ir ypač kunigo kunigystės vienintelis šaltinis ir nepamainomas pavyzdys. Taigi ryšys su Kristumi yra absoliučiai būtina sąlyga visai kunigystės tikrovei suprasti.“ Ši labai glaudi kunigo ir Kristaus vienybė leidžia lengviau suvokti gilų teologinį celibato motyvą.

Šio dokumento 22 skirsnyje kalbama apie Kristaus kaip Sužadėtinio meilės liudijimą. Ten rašoma: „Kunigas pašauktas būti gyvu Jėzaus Kristaus, Bažnyčios Sužadėtinio, atvaizdu.“ Popiežius cituoja Sinodo pasiūlytą teiginį: „Reprezentuodamas Kristų kaip Bažnyčios Galvą, Ganytoją ir Sužadėtinį, kunigas yra ne tik Bažnyčioje, bet ir Bažnyčios akivaizdoje.“

29 skirsnyje kalbėdamas apie celibatą ir mergeliškumą, Šventasis Tėvas ištiesai cituoja 11-ąją Sinodo pasiūlytą tezė šia tema. Siekdamas paaiškinti „bažnytinio celibato įstatymo teologinį pagrindimą“ jis rašo: „Bažnyčios valia galiausiai grindžiama *saitais, susiejančiais celibatą su kunigo šventimais*, kurie kunigą supanašina su Jėzumi Kristumi, Bažnyčios Galva ir Sužadėtinium. Būdamas Jėzaus Kristaus Sužadėtinė, Bažnyčia nori, kad kunigas mylėtų ją visiškai ir ypatingai, kaip ją mylėjo Jėzus Kristus, Galva ir Sužadėtinis.“

Išnašos

(1) Christian Cochini. *Origines apostoliques du célibat sacerdotal* (Le Sycamore), *Culture et vérité*, Lethielleux/Namur, Paris 1981. Labai diskutuo-

- jamai celibato problemai šiandienos Bažnyčioje skirtas specialus žurnalas *Concilium* numeris: *Le Célibat du Sacerdoce catholique*, in: *Concilium* 78 (1972).
- (2) A. M. Stickler. In: *Origines apostoliques du célibat sacerdotal*, op. cit., Ižanga, p. 6.
- (3) H. Crouzel. *Une nouvelle étude sur les origines du célibat ecclésiastique*, in *Bull. de Litt. eccl.* 83 (1982), p. 293–297.
- (4) Žr. taip pat dvi kanonistų studijas: P. Pampaloni. *Continenza e celibato del clero. Leggi e motivi delle fonti canoniche dei secoli IV e V*, in: *Studia Patavina* 17 (1970), p. 5–59; J. Coriden. *Célibat, Droit canonique et Synode 1971*, in: *Concilium* 78 (1972), p. 101–114.
- (5) Žr. I. de la Potterie. *Mari d'une seule femme. Le sens théologique d'une formule paulinienne*, in: *Paul de Tarse, apôtre de notre temps* (ed. L. De Lorenzi), Roma 1979, p. 619–638. Šioje studijoje nagrinėjama tik lotyniškoji tradicija; kaip žinoma, Rytų Bažnyčiose yra kitokia disciplina.
- (6) A. M. Stickler. *L'évolution de la discipline du célibat dans l'Église en occident de la fin de l'âge patristique au Concile de Trente*, in: *Sacerdoce et célibat. Études historiques et théologiques* (ed. I. Coppens), Gembloux-Louvain 1971, p. 373–442.
- (7) Ch. Cochini. *op. cit.*, p. 5–6.
- (8) Žr. I. de la Potterie. *Mari d'une seule femme, op. cit.*, p. 635, n. 64, kur parodoma, kad formulė *unius uxoris vir* (1 Tim 3, 2) išreiškia santuokinį sandoros ryšį tarp Dievo ir jo tautos, tarp jaunikio Kristaus ir nuotakos Bažnyčios. Be to, 1 Tim 3, 2 formulė panaši į gretimą vietą 1 Tim 2, 5: *unus Deus, unus... homo Christus Jesus* leidžia tai susieti su pranašiška Sandoros tema ir atskleisti ryšį su Senuoju Testamentu, plg. ypač *Mal 2*, 14 (LXX): „per sandorą tavo žmona“ ir *Mal 2*, 10 „protėvių sandora“.
- (9) A. M. Stickler. In: Cochini. *Origines apostoliques du célibat sacerdotal*. Ižanga, p. 5–6 (autorius kursyvas).
- (10) Plg. I. de la Potterie. *La struttura di alleanza del sacerdozio ministeriale*, in: *Communio* 112 (1990), p. 102–114, kur apibendrinami ankstesnės studijos rezultatai *Mari d'une seule femme* (žr. aukščiau) siekiant pritaikyti juos tiek kunigų celibato, tiek vyrų (ne moterų) kunigystės atveju.
- (11) Šiai istorinei daliai žr. tekstus: Cochini, *op. cit.*, p. 19–26.
- (12) Tekste, paimtame iš CCL 149, 13, pateikiamas lotyniškas originalas ir pranc. vertimas: Cochini, *op. cit.*, p. 25–26.
- (13) Dėl popiežiaus Siricijaus dekretalijos *Cum in unum* plg. *Ep. V. c. 9* (PL 13, 1161 A). Ji yra taip pat tarp 418 m. vykusio Afrikos Theleptis Susirinkimo dokumentų: *Conc. Thelense* (CCL 149, 62): pranc. vertimas: Cochini, *op. cit.*, p. 32; žr. taip pat du popiežiaus Inocento I laiškus (404–405 m.) Ruano vyskupui Viktracijui ir Tulūzos vyskupui Egzuperijui: *Ep. II* (PL 20, 476 A. 497 B; Cochini, *op. cit.*, pp. 284–286). Taigi Afrika, Ispanija ir Galija vadovavosi popiežių nurodymais.
- (14) Cochini, *op. cit.*, p. 33 (autorius kursyvas).
- (15) Pavyzdžiui, P. Pampaloni nuomone (cit. str. p. 41–42), tai būtų „pripriemta“ apaštalo raštų interpretacija; tačiau jis pripažįsta, kad pagal to laikotarpio šaltinius toks aiškinimas veikiausiai buvo laikomas teisingu. H. Crouzel (cit. str. p. 294) taip pat teisingai pastebi: jei teisinga šių tėvų mintis, kad apaštalas žvelgė į „monogamiją“ kaip į susilaikymo tinkamumo laidą, turėtume prileisti, jog Pauliui buvo žinoma, kad „arba žmona buvo mirusi, arba kad kandidatas turėjo gyventi su ja kaip su seserimi; deja, Pauliaus tekstas to nepaaiškina“. Tai tiesa. Tačiau Pauliaus tekstas literatūriškai siejasi su 2 Kor 11, 2 (žr. žemiau), ir tai leidžia netiesiogiai rekonstruoti susilaikymo temą kaip Sandoros temą.
- (16) Plg. autoriaus str. *Mari d'une seule femme* (cit. str.): 'L' Histoire de l'exégèse' (p. 620–623); „II Insuffisance des deux interprétations en presence“ (p. 624–628).
- (17) A. M. Stickler. *L'évolution de la discipline du célibat, op. cit.*, p. 441–442.
- (18) Plg. *Ad uxorem*, 1, 7, 4 (CCL 1, 381); čia nurodoma 1 Tim 3, 2. 12; Tit 1, 6; taip pat žr. *De exhort., cast.*, 7, 2 (CCL 2, 1024).
- (19) *De exhort. cast.*, 13, 4 (CCL 2, 1035). Dėl šios ištraukos žr. komentarą Ch. Cochini. *Origines apostoliques, op. cit.* p. 168–171.
- (20) Ten pat. Plg. *Ad uxorem*, 1, 4, 4, kur kalbama apie moteris, kurios, užuot pasirinkusios vyrą, verčiau rinkosi mergystės gyvenimą: „*Mallunt enim Deo nubere. Deo speciosae, Deo sunt puellae*“ (CCL 1, 377).
- (21) *De virg. vel.*, 16, 4: „*Nupsisti enim Christo, illi tradidisti carnem tuam, illi sponsasti maturitatem tuam*“ (CCL 2, 1225); *De res.*, 61, 6: „*virgines Christi maritae*“ (CCL 2, 1010).
- (22) *De monog.*, 5, 7 (CCL 2, 1235).
- (23) *De exhort., cast.*, 5, 3 (CCL 2, 1023); taigi, pasak Tertulijono, vienintelės santuokos įstatymas taip pat grindžiamas *Christi sacramentum*.
- (24) Apaštalas jokiū būdu neatmeta „kūniško“ santuokos tarp krikščionių vyrų ir moterų matmens, nepaisant to, kad montanistas Tertulijonas bandė teigti priešingai. Plg. *De exhort. cast.*, 9, 3 (CCL 2, 1028): jo požiūriu, santuoka, kaip tokia (ne antra santuoka), buvo tam tikras *stuprum*. Kaip galima matyti iš šios trumpos analizės, „*una caro*“ (*Ef 5*, 31) ir „*una uxor*“ (1 Tim 3, 2) turi labai skirtingas funkcijas, nors abiejuose tekstuose yra tas pats žodis „*una*“. Tertulijono klaida buvo ta, kad jis abu sutapatino: „*una caro*“ neabejotinai įteisina *santuokinius* santykius, o „*una uxor*“, kaip matysime, jų atsisako ir taip tampa teologiniu *susilaikymo* pagrindimu.
- (25) Šv. Augustinas kalba apie tai veikale *De coniugiis adulterinis*, II, 20, 22: „*solemus eis proponere continentiam clericorum*“ (PL 40, 486).
- (26) *De bono coniugali*, 18, 21 (PL 40, 387–388).
- (27) *De continentia*, 9, 23 (PL 40, 364).
- (28) A. M. Stickler. *L'évolution de la doctrine du célibat, op. cit.*, p. 381; išnašose cituojami atgailos knygų tekstai.
- (29) Šv. Leonas Didysis. *Ep. ad Rusticum Narbonensem episc. Inquis. III: Resp.* (PL 54, 1204 A): „*ut de carnali fiat spirituale coniugium*“.
- (30) Plg. J. Daniélou. *La jalousie de Dieu*, in: *Dieu vivant*, Nr. 4, 16 (1950), 61–73.
- (31) Plg. I. de la Potterie *Mary in the Mystery of the Covenant*, New York 1992, p. xxiii–xxv, xxxv–xxxvii.
- (32) Plg. R. Hesbert. *Saint Augustin et la virginité de la foi*, in: *Augustinus Magister. Congrès international augustinien* (Paris, 1954), II, Paris 1954, p. 645–655.
- (33) Šv. Leonas Didysis, *Epistolae*, 12, 3 (PL 54, 648 B).
- (34) E. Tauzin. *Note sur un texte de Saint Paul (Essai d'exégèse synthétique)* in: *Revue apologetique* 36 (1924–1925), 274–289 (žr. p. 289 išnašoje). Reikia pastebėti, kad šis autorius taip pat spontaniškai susiejo pastoracinių laiškų formulę *unius uxoris vir* ir *virgo casta* 2 Kor 11, 2.
- (35) *In 1 ad Tim.*, c. III, lect. 1; žr. taip pat Dionyzas Kartūzas. *1 Tim 3*, 12 (*Opera omnia*, 13, 420).

Popiežius pabrėžė Vatikano valstybės reikšmę

(KAP, KAI) Minint 80-ąsias Vatikano valstybės gyvavimo metines vasario 12–14 d. vyko simpoziumas tema „Maža teritorija didelei misijai“. Popiežius Benediktas XVI kalbėdamas simpoziumo dalyviams pabrėžė Vatikano valstybės reikšmę, kaip „reigimą absoliučios Šventojo Sosto nepriklausomybės atramą“. Pasak jo, iš Vatikano valstybės, esančios prie šv. Petro kapo, nuolat kyla socialinės pažangos, vilties, susitaikinimo ir taikos balsas. Popiežius sakė, kad Vatikano valstybė, beveik nepastebimas taškas pasaulio žemėlapiuose, beginklė ir iš pažiūros nereikšminga didžiosiose geopolitinėse strategijose, yra solidarumo ir bendrojo gėrio veikimo centras. Vatikano valstybės sekretorius kardinolas Tarcisio Bertone savo kalboje be kita ko priminė teritorinį Vatikano suverenumą II Pasaulinio karo metais. Italijai įsitraukus į karą, nenutrūko veiksminga Šventojo Sosto diplomatinė veikla. Pasak jo, neutrali Vatikano valstybė su savo eksteritoriniais vienetais apsaugojo visą Romos miestą nuo bombardavimo. Vatikano valstybė įkurta remiantis 1929 m. vasario 29 d. sudarytomis Laterano sutartimis.

Minėti Galilėjaus nuopelnai

(KAP, KAI) Vasario 15 d. minint 445-ąsias Galileo Galilėjaus gimimo metines Romos Angelų Dievo Motinos bazilikoje iškilmingoms Mišioms vadovavo Popiežiškosios kultūros tarybos pirmininkas arkivyskupas Gianfranco Ravasis. Mišiose taip pat dalyvavo apie šimtas Pasaulinės mokslininkų federacijos narių. Arkivyskupas G. Ravasis perskaitė Vatikano valstybės sekretoriaus kardinolo Tarcisio Bertone raštą, kuriuo išskirti Galilėjaus kaip mokslo ir tikėjimo vyro nuopelnai. Homilijoje arkivyskupas pabrėžė, kad italų astronomas įstengė atskirti mokslo tiesas nuo išganymui būti-

nų tikėjimo tiesų. Pasak jo, ateities mokslininkų kartoms Galilėjus tapo tikėjimo ir mokslo siejimo pavyzdžiu. Kardinolas Paulis Poupard'as (buvęs Popiežiškosios kultūros tarybos pirmininkas) interviu dienraščiui *Il Messagero* sakė, kad inkvizicijos procese klaidingai manyta, kad Galilėjaus revoliucingai perkeistas pasaulio paveikslas pakenks krikščioniškajam tikėjimui, todėl turi būti draudžiamas. Galilėjus dėl savo teorijos apie planetų judėjimą aplink saulę patyrė konfliktą su bažnytine valdžia ir 1633 m. inkvizicijos spaudžiamas atsiėmė savo teiginius. Pasak kardinolo, Galilėjus turėjo genialią intuiciją, tačiau nepajėgė įrodyti bažnytiniam tribunolui savo tezių. To reikėjo laukti dar 150 metų.

Italų mokslininkas ir mąstytojas Galileo Galilėjus (1564–1642) 1633 m. pusę metų praleido namų arešte Sienoje. 1822 m. jo darbai pašalinti iš draudžiamų knygų indekso. Jonas Paulius II 1981 m. įsteigė kardinolo P. Poupard'o vadovaujamą tarpdisciplininę komisiją, kuri turėjo naujai iširti „Galilėjaus bylą“. Jonas Paulius II savo pontifikato metais daugelį kartų (iš jų 1979 ir 1992 m.) priminė Galilėjaus indėlį tikslųjų mokslų, filosofijos ir biblistikos srityse. Šventasis Sostas ir Popiežiškasis astronomijos institutas dalyvauja Tarptautinių astronomijos metų programoje, kuria minima 400 metų nuo Galilėjaus atradimų sukaktis.

Charleso Darwino 200 metų sukaktis

(KAP, KAI) Vasario 12 d. Charleso Darwino gimimo 200 metų sukakties proga Vatikano dienraštyje *L'Osservatore Romano* įvertinti didžiojo tyrinėtojo darbai ir jų paskata plėtoti teologiją. Pasak dienraščio, Darwino darbai apie evoliuciją paskatino teologinį kūrimo apmąstymą, išskėlė Dievo santykio su gamta dinamiką. Tačiau jo teorijos, pirmiausia jo mokinių, buvo ideologiškai panaudotos „antireligine prasme“.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos
du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas
arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

mons. Gintaras Grušas
kun. Lionginas Virbalas SJ

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Rimantas Kaunietis
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / mons. Arūnas Poniškaitis
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
Faksas (37) 323 853
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Savanorių pr. 192
44151 Kaunas

TIRAŽAS 800 egz.

ISSN 1392-6098

© 2009, „Bažnyčios žinios“